БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 245 (8465) | 1957 оной октябриин 16, среда | Сэн 20 мүнгэн

Бумбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшаха хэмэл одые дэлхэй дээрэ эгээн түрүүн шабиһан ябадал дэлхэйн наукын түүхэдэ шэнэ үе нээбэ.

Хүн түрэлтэнэй эрэлхэг ехэ хүсэлые Коммунистическэ партиин ударидалгаар бэелүүлһэн советскэ эрдэмтэд, инженернүүд, техничүүд болон хүдэлмэрилэгшэдтэ алдар соло!

Социализм байгуулһан түрүү советскэ наука мандаха болтогой!

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гэй Уряануудһаа

Пропагандист, агитатор бүхэнэй нангин уялга

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40-дэхи жэлэй ойдо зорюулагдаһан, КПСС-эй ЦК-гэй пропаганда ба агитациин таһаг, КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай тезисүүд туйлай ехэ удхашанартай болоо мүн. Марксизм-ленинизмын туг доро Коммунистическэ партиин ударидалгаар бэелүүлэгдэһэн Октябриин революциин түүхэтэ удхашанар, бүхы хүн түрэлтэнэй хуби заяанда тэрэнэй үзүүлһэн гайхамшагта нүлөөн энэ зохёол соо эли тодоор, үнэн зүбөөр, ойлгосотой хурсаар тайлбарилагдана. Гадна, Октябриин революциһаа хойшо үнгэрһэн 40 жэлэй турша соо манай агууехэ ороной олон түмэн арадуудай ябажа гараһан алдарта зам, дабаһан бэрхэшээлнүүд, туйлаһан амжалтанууд тезисүүд соо түүхэлэн харуулагдана, мүн урдамнай табигдаһан угаа ехэ зорилгонууд тухай хэлэгдэнэ.

Үргэн ниитэ ажалшадые энэ түүхэтэ зохёолтой гүнзэгыгөөр танилсуулха, тэрэнэй удхые хүн бүхэндэ тон һайнаар ойлгуулха гэһэн ехэ хэрэгтэй, харюусалгатай зорилго мүнөө партийна, комсомольско болон профсоюзна организацинуудай урда табигдана. Партиин олохон комитедүүд энэ талаар нилээд хүдэлмэри хэжэ захалаа: пропагандистнууд, агитаторнууд суглуулагдаад, тэдэндэ тезисүүд тухай элидхэлнүүд үнгэргэгдөө. Тэдэнэр тэрэ дары колхозуудта, МТС-үүд болон совхозуудта ошожо, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө, лекцинүүдые уншаа.

Олониитэ ажалшадые тезисүүдтэй танилсуулха тушаа зарим агитколлективүүд илангаяа ехээр оролдожо байна. Зэдын аймагай Ленинэй, Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозуудай агитколлективүүд колхозшуудайнгаа дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна. Агитаторнууд холын отаранууд болон хүртэнүүдээр ябажа, тезисүүд тухай малшадта хөөрэжэ үгэнэ. Сэлэнгын совхоздо агитатор Буянтуев эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилжэ, тезисүүдэй удхые ажалшадта һонирхолтойгоор тайлбарилна.

Зүгөөр, Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй ЦК-гэй пропаганда, агитациин таһагай, КПСС-эй ЦК-гэй дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдай тезисүүдэй удхые тайлбарилха, агитационно хүдэлмэри ялгэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ дутагдалнууд үзэгдэнэ. Түбхын түрүүндэ олохон парторганизацинууд агитационно хүдэлмэридэ эрид хубилалта мүнөө болотор үшөө хээдүй байһаар, тус тезисүүдые тайлбарилхын тулада «хэмжээ ябуулганuудые» хараалаабди гэһэн бээрээ, харин хүнүүдэй дунда агитационно хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулдаггүй ушарнууд олон үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Боргойн совхозой парторганизаци (секретаринь нүхэр Мункуев) агитационно хүдэлмэридэ анхаралаа огто хандуулнагүй гэхэдэ алдуу болохогүй. Тэндэ һая болотор агитаторнуудшье томилогдоогүй байжа байба. Хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ, совхозой парторганизациин бюрогой гэшүүн нүхэр Синицинаһаа агитаторнуудтнай хэр зэргээр хүдэлмэрилжэ байнаб, Октябрьска революциин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тезисүүдые хүдэлмэришэдтэ тайлбарилалга мүнөө үедэ ямараар ябуулагдажа байнаб гэжэ асуухада, нэгэшье агитаторые нэрлэжэ шадахагүй байба. Совхозой 1-дэхи, 2-дохи фермэнүүдтэ тезисүүд тухай хөөрэлдөөнүүд болоо, харин бусад фермэнүүдтэ үшөө болоодүй гэжэ тэрэ хэлэбэ. Энэ хадаа тон буруу, огто тэсэшэгүй ябадал гээшэ.

Баһа нэгэ ехэ дутагдал юуб гэхэдэ, энэ туйлай ехэ удхашанартай зохёолые тайлбарилгада ёһо тэдыгээр хандаха ябадал хаа—яа үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ,Улан-Удын зарим предприятинуудай цехүүд соо ажалай забһарлалгын үедэ, 5—10 минута соо Тезисые уншалгаар «ойлгууламжын» хүдэлмэри хизаарлашаһан байха юм. Тезисые иигэжэ «тайлбарилха» болоо һаа, хэды һара соо уншажа дүүргэхэ юм, теэд иигэжэ уншалга хүдэлмэришэдтэ хэр туһатай, ойлгосотой байха юм? Энэ шухала зохёолые ажалшадта ойлгуулан тайлбарилха, Эхэ орсноо улам саашадань бүхэжүүлхэ зорилготойгоор олониитэ ажалшадые шэн габьяата ажалда зоригжуулха гэһэн агитационно хүдэлмэридэ ёһо тэдыгээр, хойрогоор хандалга одоол энэ гээшэ бшуу.

Үсөөнөөр тобшолон хэлэхэдэ, Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Тезисые, тэрэнэй гүн удхые арад зондо тайлбарилга манай эндэ үшөөл һулаар ябуулагдана, энэ хүдэлмэридэ олохон дутуунууд бии байһаар. Эдэ дутуунуудые дары сагаа усадхаха шухала.

Тезисые миил уншаад гү, али тэрээн тухай юрэ хөөрэлдөөд хамаг хүдэлмэреэ хизаарлаха бэшэ, харин Агуухэ Октябриин революциһаа хойшо үнгэрһэн түүхэтэ үе соо Бурят-Монголойнгоо, аймагайнгаа мүн колхоз, совхоз болон МТС-эйнгээ, предприятиингаа туйлаһан амжалтанууд, дабаһан бэрхэшээлнүүд тухай, энэ үе соо болоһон айхабтар ехэ хубилалтанууд тухай ажалшадта ойлгосотойгоор хөөрэжэ үгэхэ, энээн тухай өөрынгөө хэлэһэн үгэнүүдые бодото жэшээнүүдээр тодоруулан баримталха, энэ түүхэтэ хүдэлмэридэ түрэл Коммунистическэ партиингаа үүргые элишэлэн харуулха шухала байна. Үнэхөөрөө, 40 жэлэй турша соо манай Бурят-Монголдо туйлай ехэ хубилалтанууд болоо, удхаараа социалистическэ, түхэл маягаараа национальна культурые хүгжөөлгэдэ, мүн экономическа байгуулалтадаа бурят-монгол араднай агууехэ амжалтануудые туйлаһан байна бшуу. Октябриин революциин ойдо зорюулагдаһан Тезисүүд тухай хөөрэлдөө үнгэргэхэдөө эдэ амжалтанууд тухай ажалшадта хэлэжэ үгэхэ шухала.

Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан Тезисүүд тухай ойлгууламжын хүдэлмэри саг зуурын хэрэг бэшэ гээшэ. Тезисүүдые хүн зондо саг үргэлжэ ойлгуулха, хөөрэлдөөнүүдһээ гадна, лекцинүүд болон элидхэлнүүдые үнгэргэхэ шухала. Энэ хадаа пропагандист бүхэнэй, агитатор бүхэнэй нангин уялга болоно.

Советскэ эрдэм ухаанай гайхамшагта амжалта

★ ★

Эсэгэ оронойнгоо наукаар омогорхоноб

Бумбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшаха хэмэл одо табиха тухай һанал бодол энээнһээ урда үльгэр, зүүдэн шэнги байгаа. Гэбэшье, социалистическэ обществын оюун бэлигтэ хүнүүд энэ үльгэрые хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ шадаа. Советскэ эрдэмтэд дэлхэйе тойрон ябаха одо эгээн түрүүн ухаалан хэжэ, огторгойдо дэгдүүлээ.

Энэ ушар хүн түрэлтэнэй энхэ амгалан байдалые улам бэхижүүлхын түлөө, наука, техникые улам хүгжөөхын түлөө советскэ эрдэмтэдэй эрмэлзэжэ байһые элеэр харуулна. Бидэ советскэ хүнүүд социалистическэ оронооро омогорхонобди. Капитализмын дарлалтаһаа сүлөөлэгдэһэн манай хүнүүд совет засагай тогтоһоор 40 жэлэй туршада оюун бэлигээ бадаруулжа, иимэ туйлалтада ерээ.

Заахан һарые бии болгоһон ябадал социалистическэ системэ хадаа капиталистическэ системэһээ һураггүй хүсэтэй байна гэжэ үшөө дахин харуулба.

С. Разницын, зооветинститудай студент.

Бумбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшаха хэмэл одоной ябадал тухай

Бумбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшаха хэмэл одон тэрэнэй дахуул ракетэ октябриин 14-нэй үглөөнэй 6 часай мэдээгээр түби дэлхэйемнай 138 дахин тойробо. Энэ турша соо хэмэл одон 6 миллион километр ябаа.

Одоной, тэрэнэй ракетын хойноһоо олон мянган хүн амжалтатайгаар ажаглан хаража байна. Астрономическа болон радио-техническэ пунктнуудһаа улам ехээр орожо байһан мэдээсэлнүүд одоной дабшажа ябаһан замыень улам зүбөөр тодорхойлхо, мүн тэрэнэй саашадаа гараха замыень хэдэн хоногоор уридшалан хэлэхэ арга олгоно.

Октябриин 13-най үглөөгүүр одые дахажа ябаһан ракетэнь тэрэнэйнгээ урдань ороод, 5 минутаар гү, али 2,5 мянган километрээр түрүүлжэ ябаа. Эдэ хоёрой хоорондохи зай саашадаа улам ехэ болохо гэжэ хүлеэгдэнэ.

**

Бумбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшагша хэмэл одон, мүн тэрэнэй ракетэнь 10-дахи сүүдхэеэ дэлхэйн бумбэрсэгые тойрожо ябана. Табигдажа, ябаха замдаа ороһон сагһаа хойшо октябриин 15-най 6 час хүрэтэр хэмэл одон газар дэлхэйе 153 дахин тойрожо, 6650 гаран мянган километр ябаа.

Одон болон тэрэниие абажа гараһан ракетэ хоёрой хоорондохи зайнь улам ехэ боложо байна гэжэ оптическа, радиотехническэ мэдээсэлнүүдые шэнжэлэн хэмжэлгэ харуулба: октябриин 14-нэй үглөөгүүр абажа ябаһан ракетэнь хэмэл одонһоо 6 минутаар гү, али 3 мянган километрээр түрүүлжэ ябаһан байна, харин октябриин 15-най үдэшэлэн энэ ракетэ 10 минутаар урда ябаха. Тиихэдэ тус ракетэ хэмэл одонһоо долготагаар 2,5 градус зүүгээр үнгэрэн гараха байна.

Бумбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшагша одон октябриин 16-да Эрхүү дээгүүр 00 час 25 минутада (саг Москвагай) ниидэжэ гарахань.

★ ★

Хэмэл одон

Октябриин 4-дэ советскэ эрдэмтэд манай Газар дэлхэйһээ ондоо түбинүүдтэ аяншалан ошохо түрүүшын алхам хэжэ, хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ хуудаһа нээһэн байна. Манай Газар дэлхэйһээ гадна үшөө арбаад түби Нарые тойрожо ябадагынь мэдээжэ. Һара болбол газарые тойрожо ябадаг эгээл дүтымнай хани гээшэ. Мүнөө хүрэтэрөө газар дэлхэйдээ «уяатай» байһан хүн амитан газарай татасые дабан гараха арга оложо, газар дэлхэйе хүреэлжэ байдаг оёоргүй гүнзэгы замбуулиниие шэнжэхэ аргатай болобо.

Мэнэ һаяхан, хоёр-гурбан жэлэй саада тээ энэ асуудал үльгэрэйхи шэнгеэр һанагдадаг байһан юм. Харин мүнөө бэлиг түгэс советскэ эрдэмтэдэй, инженернүүдэй, мүн советскэ промышленностиин хүдэлмэришэдэй шэн габьяата ажал ухаанай ашаар тус асуудал бодото дээрээ бэелүүлэгдэжэ, газар дэлхэйе тойрон ябадаг, хүн амитанай ухаан бодолоор зохёогдон бүтээгдэһэн хэмэл одон табигдаба. Бумбэрсэг дэлхэйе дахан дабшадаг энэ хэмэл одые хэмэл һара гэжэ нэрлэхэдэ таараха байна. Ушарынь, хэмэл одон һара хоёр тон адли ёһо гуримаар бумбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшажа ябадаг юм. Энэ талаараа хүнэй хэһэн одон һараһаа юугээршье илгаагүй. Хүн амитанай анхан бии болохоһоо хойшо һүни бүхэндэ хаража һайхашаадаг һарымнай хажууда хүнэй эрдэм ухаагаар зохёогдоһон хоёрдохи һара бумбэрсэг дэлхэйе тойрон эрьелдэжэ эхилээ.

Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ урдань үзэгдөөгүй энэ асуудалые амжалтатайгаар шиидхэһэндэнь советскэ эрдэмтэдые бүхы дэлхэй магтан амаршалжа байна. Бумбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшадаг хэмэл одоной ондоо тээ бэшэ, харин манай совет орондо табигдаһандань, советскэ хүнүүдэй сэдьхэл зүрхэн хизааргүй омогорхол баяраар билтарба.

Мүнөө энэ одон 145 дахин дэлхэйе тойроод, заха хизааргүй замбуулин түбеэр амжалтатайгаар аяншалжа үргэлжэлһөөр.

Дэлхэйн наукада энэ туйлалтын хэды ехэ туһа хүргэхэ, хүн түрэлтэнэй түүхэдэ хэды шэнээн ехэ амжалта илалта хангаха тухайдань хэдыхэн үгөөр хэлэхэнь бэрхэтэй. Энэмнай бумбэрсэг дэлхэйе тойроод байдаг агаарай мүнөө хүрэтэрөө түгэс бүрин шэнжэлэгдэжэ шадагдаагүй эгээл дээдэ захые шэнжэлэн үзэхэдэнь эрдэмтэдтэ туһалха болоно. Тодорхойгоор хэлэбэл, газарһаа дээшэ мянгаад модондо, холо байһан агаарай халуун хүйтэниие, удхэн шэнгэниие, газарай электромагнитна полиие, газарые тойрон хиидэлсэдэг томо жэжэ шулуунуудай олон үсөөниие, алас хойто зүгһөө туяардаг толоной ушар шалтагааниие, бусад шухала олон асуудалнуудые ойлгон мэдэхэ хэрэгтэ бумбэрсэг дэлхэйе тойродоп хэмэл одон тон ехэ туһа хүргэхэ. Мүн тэрэнэй дэлхэйе тойрон ябадаг харгы замыень зүбөөр тооложо гаргаад байгаа һаа, манай газар дэлхэйн маяг дүрсые, доторхи бүридэлые зүбөөр мэдэхэ, ойлгохо ябадалда туһалхань лабтай. Гадна энэ туйлалтамнай нарые тойрожо ябадаг түбинүүдэй хоорондо аян зам нээхэ түрүүшын алхам болоно.

Манай Газарһаа гадна, мүн Марс гэдэг түби дээрэ амидарал байхаяа ядахагүй гэжэ багсаан хэлсэдэгынь мэдээжэ. Теэд үнэхөөрөө үнэнишэхын тулада Марсда айлшаар лэ ошожо ерэхэ шухала болонхой. Энээн тухайда хүнүүд үнинһөө хойшо бододогшье һаа, хабань хүрэдэггүй байгаа. Мүнөө иигэжэ бумбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшадаг хэмэл одо табижа шадаха болоод байхадаа, Марсда айлшаар ошохо сагнай холо бэшэ болоо!

Бумбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшадаг хэмэл одые шэнжэлэн харахын тулада Советскэ Союз соо оптическа приборнуудаар харадаг 66 станци. ДОСААФ-ай 26 клуб бии юм. Тэрэ тоодо, манай Улан-Удэдэ оптическа станци хүдэлжэ байнхай. Эндэһээ тэрэниие хараһан тухайдаа Москва хото мэдээсэдэгбди.

Д. Чимитдоржиев.

Бумбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшагша одоной ябадаг зам тухай

Хэмэл одоной ябадаг замынь түб түхэреэн бэшэ, харин гонзогоршуу байха юм. Хэмэл одон хадаа Газарһаа дээшэ нэгэл адли үндэртэ ниидэдэггүй, харин дээрэ доро орожо ябажа ниидэнэ. Эгээл дээрэ гарахадаа, тухайлхада мянган километр шахуу дэгдэнэ. Имагтал урда полушарида ябахадаа иимэ үндэртэ гарадаг байна. Харин Газарай хойто хахадта ябахадаа эгээл доро ородог.

Өөрынгөө голые тойрон Газарай эрьелдэжэ байдаг дээрэһээ хэмэл одон тойроод лэ ерэхэдээ урданайхидаа орходоо ондоо газар дээгүүр ниидэн гарана. Тиихэдэ багсахада долготагаар 24 градусаар тэрэнэй гараһан газарынь хажуушаа байна.

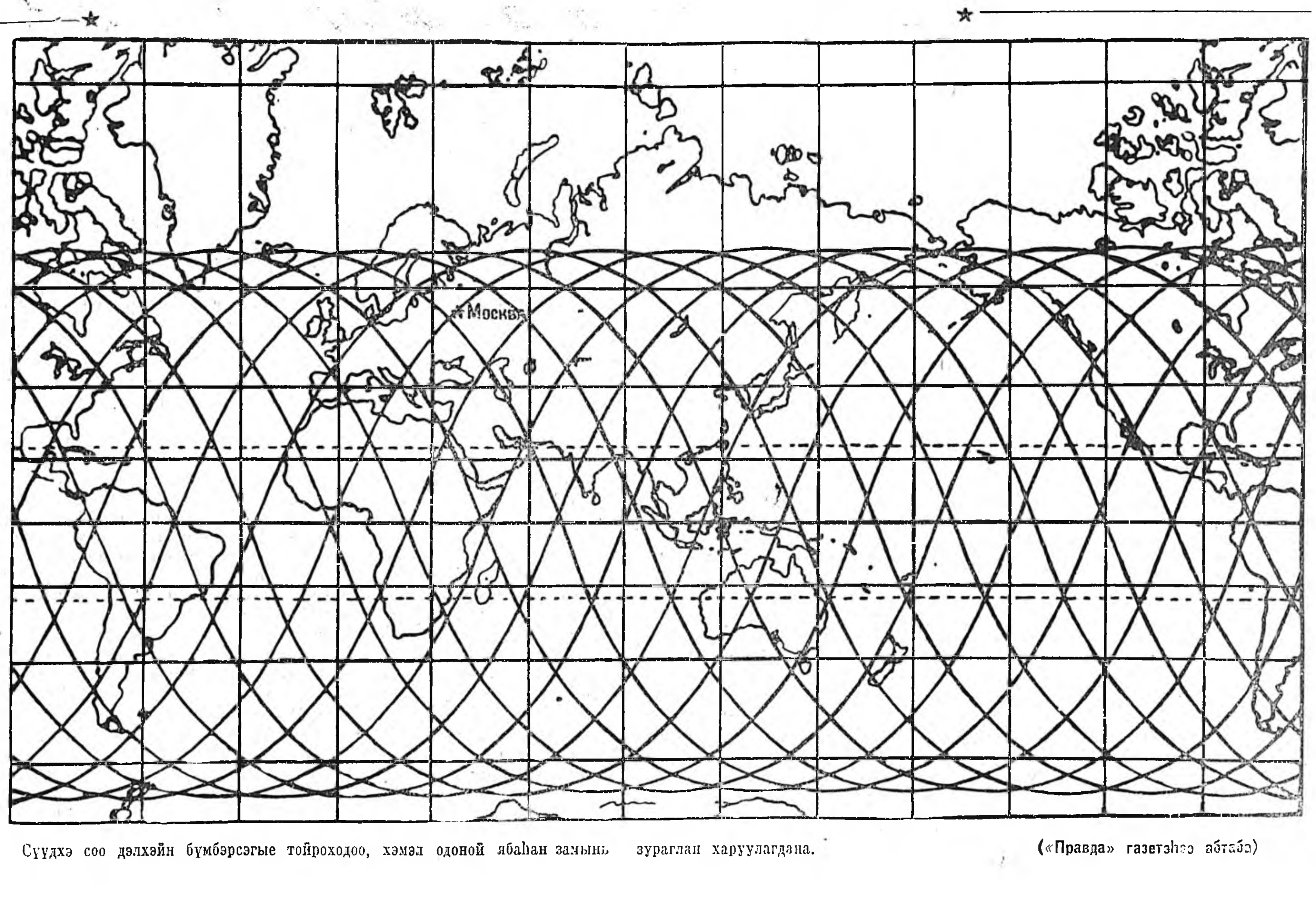
Нэгэ хэды сагай үнгэрһэн хойно Газарые хүреэлжэ байдаг агаарай дээдэ хубинуудтайнь хэмэл одоной үрэсэлдэһэн дээрэһээ тэрээнэй ябадаг замынь ондоошуу болохо юм. Ушарынь тэрэ улам доошоо орожо, түб түхэреэн зам байн хэдэг болохо. Тиигээд доошолжо үдхэн агаартай газарта ороходоо, одоной ябадал ехээр аалидажа, тэрэ һолиртол адли шаташаха юм.

Бумбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшаха түрүүшын хэмэл одоной хойноһоо Пекинэй хүн зон адаглан харана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Пекинэй эрдэмтэд хэмэл одые хаража байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Сүүдхэ соо дэлхэйн бумбэрсэгые тойроходоо, хэмэл одоной ябаһан замынь зураглан харуулагдана.

(«Правда» газетэһээ абтаба)

40 жэлэй саада тээ

Зэбсэгтэ восстанида бэлэдхэл

Корниловтанай бута сохигдоhоной hүүлээр зэбсэгтэ восстанида бэлэдхэл хэгдэжэ эхилhэн юм. Большевигүүдэй парти хадаа буржуазитай, эсернүүд болон меньшевигүүдэй эбсэлгэтэ партинуудтай тэмсэхэ зуураа хүдэлмэришэд, солдадууд болон таряашадhаа бүридэhэн бата бэхи революционно фронт байгуулаа hэн.

В. И. Ленин сентябриин 29-дэ (октябриин 17) ЦК-дэ эльгээhэн бэшэг соогоо орон доторхи политическэ оршон байдал тухай иигэжэ бэшэhэн юм: «Кризис дүтэлбэ.Ородой революциин ерээдүйнь элирэн тодороо. Большевигүүдэй партиин бүхы нэрэ хүндэнь шалгагдаха туйлдаа хүрөөд байна. Социализмын түлөө тэмсэхэ хүдэлмэришэнэй. уласхоорондын революциин ерээдүйнь элирэн тодороо.

«Кризис дүтэлбэ...» (В. И. Ленин, зохёол, 26-дахи том, 59-дэхи хуудаhан).

Партиин ЦК-гэй заабаряар Владимирта, Москвада, Тифлистэ, Минскдэ, Екатеринославда, Петроградта, мүн ороной бусадшье томо томо городуудта зарлагдаhан партийна конференцинүүд дээрэ зэбсэгтэ восстанида бэлэдхэхэ тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэhэн юм.

В. И. Ленин октябриин 7-до (20) Выборгhээ Петроград нюусаар бусажа ерээ hэн.

Октябриин 10-да (23) болоhон партиин Центральна Комитедэй түүхэтэ заседани дээрэ зэбсэгтэ восстанида бэлэдхэхэ тухай шиидхэбэри баталан абтаhан юм.

Восстанида бэлэдхэхэ саг тулажа ерээ, восстанида hайнаар бэлэдхэхэ гээшэ мүнөө үеын шухала асуудалнуудай нэгэн болоно гэжэ В. И. Ленин заседани дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа тэмдэглэhэн юм.

Восстанида дары бэлэдхэхэ гэhэн Ленинэй хараа бодолые Каменев Зиновьев хоёр буруушаажа, шанга харюу абаа hэн. Восстани тухай бэшэhэн Ленинэй резолюци партиин директивэнь болоо hэн.

Большевигүүдэй парти зэбсэгтэ восстанида бэлэдхэхэ үедөө восстани тухай марксистско-ленинскэ hургаалые хүтэлбэри болгоhон юм.

Восстаниие хүтэлбэрилхын тулада, большевигүүдэй партиин ЦК-гэй заабаряар, октябриин 12-то (25) Сэрэгэй-Революционно Комитет байгуулагдаhан байгаа. Энэ комитет зэбсэгтэ восстанида бэлэдхэхэ, тэрээниие үнгэргэхэ дайшалхы органиинь болоhон юм. Петроградай Сэрэгэй-Революционно Комитедэй түрүүлэгшээр Н. И. Подвойский hунгагдаа hэн.

Большевигүүдэй партиин Центральна Комитет октябриин 16-да (29) дэлгэрэнгы заседани татаhан юм. Тэрэ заседанида Петроградай Комитедэй Сэрэгэй организациин, Петроградай Соведэй, Профсоюзууд болон фабзавкомуудай түлөөлэгшэд хабаадалсаhан байгаа.

Октябриин 10-да (23) ЦК-гэй баталан абаhан шиидхэбэриие В. И. Ленин заседанида хабаадагшадта дуулгаа.

Зэбсэгтэ восстанида бэлэдхэхэ тухай октябриин 10-най (23) резолюциие РСДРП(б)-гэй ЦК-гэй дэлгэрэнгы заседани hайшааhан байгаа.

Восстаниие хүтэлбэрилхэ партийна центр энэ заседани дээрэ hунгагдаа hэн. Энэ центртэ А. С. Бубнов, Ф. Э. Дзержинский, Я. М. Свердлов, И. В. Сталин, М. С. Урицкий гэгшэд оролсоо hэн.

Каменев Зиновьев хоёр зэбсэгтэ восстаниие буруушаажа байhанаа Октябриин 16-да (29) болоhон ЦК-гэй заседани дээрэ дахинаа мэдүүлhэн юм. Тэдэнэр «шэнэ ажабайдал» гэжэ меньшевигүүдэй газетэдэ октябриин 18-да (31) статья толилhон байгаа. Большевигүүдэй парти восстанида бэлэдхэжэ байна, бидэнэр энээниие буруушаанабди гэжэ тэрэ статьядаа тэдэнэр бэшээ hэн. Каменев Зиновьев хоёрой урбаhанайнь түлөө В. И. Ленин ехээр дураа гутаха зуураа, тэдэнэрые партиhаань гаргаха тухай эрилтэ табяа бэлэй.

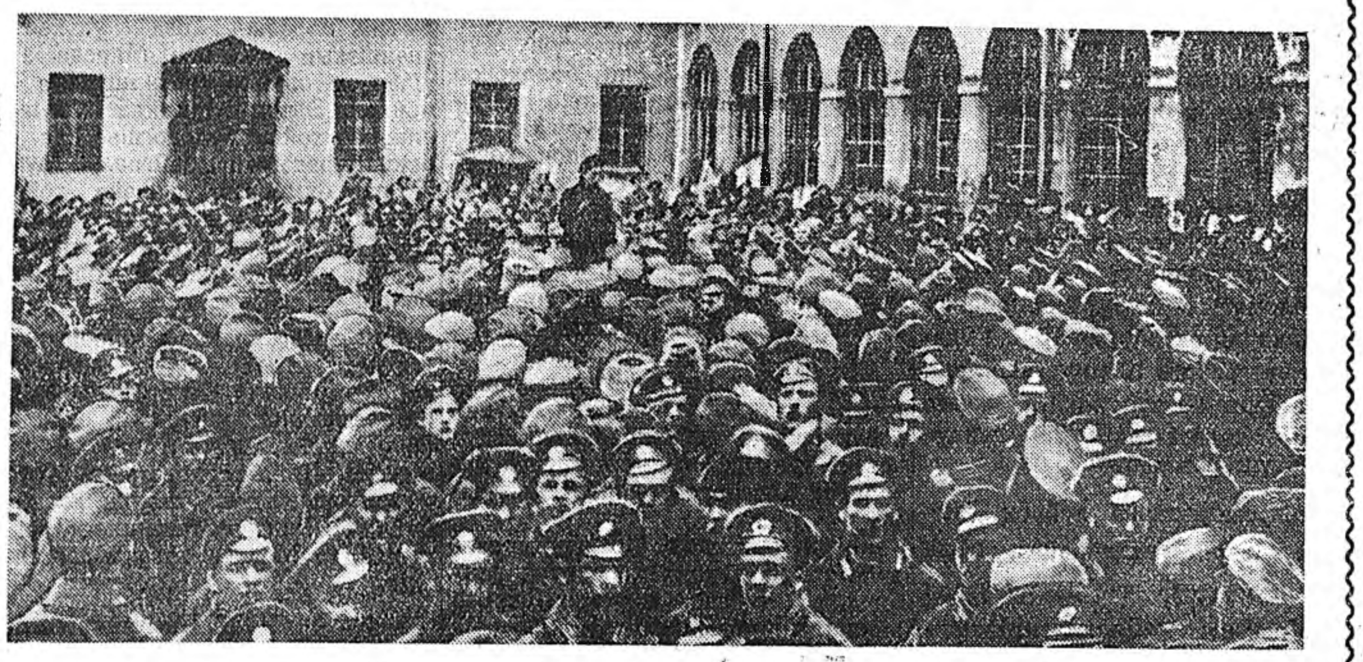
Октябриин 23-да (ноябриин 5-да) болоhон Петроградай Соведэй пленум дээрэ Троцкий үгэ хэлэхэдээ, Соведүүдэй II съездын нээгдэтэр восстаниие эхилхэгүй гэhэн дурадхал оруулhан юм. Энэ дурадхалынь восстаниие хойшо татаха, восстани хэхэ үдэрые дайсадта дуулгаха гэhэн удхатай байгаа.

Восстаниин хүтэлбэрилхы штаб болохо большевигүүдэй партиин ЦК-е, Сэрэгэй-Революционно Комитедые бута сохихын тулада саг зуурын правительство бүхы хэмжээ абаhан юм. Саг зуурын правительство октябриин 19-дэ (ноябриин 1) фронтhоо сэрэгэй частьнуудые асаруулhан байгаа. Петроградай үйлсэнүүдээр нюуса харуулнууд, Үбэлэй ордоной дэргэдэ пулемёт табигдаhан юм. Сагзуурын правительство Соведүүдэй II съездын эхилтэр Смольные бута сохихо түсэбтэй байгаа. Тэндэ большевигүүдэй партиин ЦК, Сэрэгэй-Революционно Комитет байрладаг байба.

Тиибэшье дайсад зэбсэгтэ восстаниие хойшолуулжа шадаагүй hэн.

Октябриин 21-дэ (ноябриин 3) Петроградай гарнизоной сэрэгэй бүхы частьнуудта Сэрэгэй-Революционно Комитедэй комиссарнууд эльгээгдэhэн юм.

Заводууд болон фабрикануудта хүдэлмэришэдэй дайшалхы дружинанууд, улаан гвардеецүүдэй отрядууд байгуулагдажа байба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Петроград. 1917 оной октябрь. Гренадерска казармануудай дэргэдэ боложо байhан митинг. Балтийска флодой матрос үгэ хэлэжэ байна.
СССР-эй революциин Гүрэнэй музейн фонднуудhаа абтаба.

Агуухэ Октябриин 40 ойн хүндэлэлдэ

Түсэбhөө гадуур 43 станок

Селендумын станок бүтээлгын заводой коллектив алдарта Октябриин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөндэ оролсоод, hара ерэхэ тудам ажалай амжалта туйлана. Тус коллектив валовой продукци гаргалгаар 9 hарынгаа түсэбые 117 процент, товарна продукцяар—119,4 процент дүүргээ. Станок бүтээгшэд продукциингаа өөрынь үные химдаруулhанай, үйлэдбэридөө шэнэ техникэ хэрэглэhэнэй ашаар 608 мянган түхэригэй алмалта хэбэ.

—Манай заводой үйлэдбэриин арга боломжо, ажалай бүтээсэ жэл ерэхэ бүри үргэдэнэ,—гэжэ заводой парторганизациин секретарь нүхэр Стрижев хөөрэнэ. Жэшээнь, 1945 онтой жэшэбэл, заводнай продукци гаргалгаяа гурба дахин дээшэлүүлээ, харин 1958 ондо 6 дахин ехэ болгохо байна.

Нёдондо жэлhээ эхилжэ, заводой коллектив модо хюрөөдэдэг «ЦБ-3», «ЦКБ-3» «ЦБК-4» маркын шэнэ станогуудые бүтээн гаргана. Иимэ станогууд манай ороной олохон предприятинуудай үйлэдбэридэ амжалтатайгаар хэрэглэгдэнэ. Үнгэрэгшэ сентябрь hарада заводой хүдэлмэришэд «ЦМ» маркын 20 шэнэ станок бүтээн гаргаба. Энэ жэлэй дүүрэтэр заводой коллектив үшөө хоёр шэнэ станок бүтээн гаргаха юм.

Алдарта Октябриин hайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада заводой хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрhэн социалистическэ мүрысөөн үдэр ерэхэ тудам үргэдэнэ. Энэ мүрысөөндэ (сентябрь hарын дүнгөөр) механо-хабсаралгын цехынхид (начальнигынь нүхэр Шилков Е. М.) үсэд шангаар ажаллажа, заводойнгоо дирекциин, партийна организациин дамжуулгын Улаан туг абаба. Мастер Дмитрий Иванович Рычихинэй даадаг халаан hарынгаа даалгабариие 235 процент дүүргэжэ, ажалай шэнэ амжалта туйлаба. Тус халаанай слесарьнууд Вершаловский, Боробков, Бальдиров, Петров болон бусад ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Эдэнэр булта халаанайнгаа даалгабариие 120—180 процент хүрэтэр дүүргэдэг.

Мүн хүдэлмэришэд—уран дархашуул Богдан Бадиев, Илья Эпов, Ойдоп Лубсанов, шудхалаашад Фарзи Латыпов, Антонина Ульянова, инструментальщигууд Владимир Галсанов, Рудольф Финеев гэгшэд шэн зоригто ажалаараа хүдэлмэришэдэй дунда шалгарна.

Эдэнэр ажалай үндэр бүтээсэ хайшан гээд туйланаб? Ажалаа шадамар бэрхээр эмхидхэжэ, хүдэлмэриингөө үдэрые хүсэд хэрэглэhэнэй, мэргэжэлээ hайнаар шудалhанай ашаар тэдэнэр иимэ амжалта туйладаг байна.

Hаяхан станок бүтээгшэд заводойнгоо хамтын суглаан дээрэ өөhэдынгөө арга боломжонуудые хаража үзөөд, октябрь hара соо түсэбhөө гадуур «ЦКБ-3» маркын 43 станок бүтээн гаргаха, үйлэдбэрилэн гаргаhан продукциингаа өөрынь үные 5 процентээр химдаруулха гэhэн дээшэлүүлэгдэhэн социалистическэ уялгануудые абаба.

Ц. Балданов.

Ангай арhан элбэгээр тушаагдана

Бэлэдхэлэй управлениин базын хүдэлмэришэд Октябриин hайндэрэй хүндэлэлдэ абаhан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын тула ехэ оролдолго гаргана. Байгша оной юhэн hара соо ангай арhа гүрэндэ тушаан абаха түсэбөө 7126 түхэригөөр, хониной ноосо бэлэдхэхэ түсэбөө арбаhаа дээшэ тоннёор үлүүлэн дүүргэбэ. Малай арhа, шубуунай үдэ, хилгааhа худалдан абаха даабаряа мүн лэ дүүргээ.

Базын хүдэлмэришэд бэлэдхэhэн зүйлнүүдээ ороной промышленностиин хэрэгсэлдэ эльгээжэ эхилээ.

Д. Данилов.

Студентнэр колхоздо туhалаа

XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо Бурят-Монголой зооветинститудай технологическа факультедэй 38 студентнэр ажаллаа. Эдэ студентнэр таряашье хадалга дээрэ, хартаабхашье малталга дээрэ, комбайнай агрегадташье, хүдэлөө. Люба Измайлова, Нина Убокова, Галя Николаенкова болон бусад комбайнова агрегадта hайнаар ажаллаhан байха юм. Галина Явелло, Николай Голубев, Павел Калашников гэгшэд комбайнhаа гараhан таряае сэбэрлэлсэhэн байна.

«Колхоздо туhалхал хэрэгтэй» гэhэн hанал эдэ студентнэрэй сэдьхэлhээ гарадаггүй байгаа.

Сэлэнгэ. **Б. Бальчинов.**

Наушки станцида

Наушки станцида ашаатай, хооhонщье вагонуудые шэрэдэг 761 номертой паровозой иишэ тиишээ ябахыень үдэр hүнигүй хаража болохо юм. Энэ паровозой ахалагша машинистаар нүхэр Шаглаев олохон жэлдэ хүдэлмэрилнэ. Гавриил Александровичын хүтэлбэрилдэг бригада Октябриин hайндэрэй хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсаhанhаа хойшо мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябаhаар.

Ашаатай ерэhэн вагонуудые ондоо линидэ оруулха, хооhон вагонуудые товарна станцида абаашаха гэхэ мэтын олон ондоо хүдэлмэриие тус бригада амжалтатайгаар дүүргэнэ. Үнгэрөөшэ юhэн hарын туршада дотор нүхэр Шаглаевай бригада 40 тонно түлишэ арьбалжа зуураа, халаан бүхэнэйнгөө даабариие саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэhэн байха юм.

Станциин хүдэлмэришэдэй дунда Иван Александрович Потапов үнэн сэхэ ажалаараа мэдээжэ болонхой. Ашаатай вагонуудые состав болгон бүридүүлхэдээ халаанай нормо 150 процентhээ доошо бэшээр дүүргэдэг. Наушки станциин түмэрзамшад Октябриин hайндэрэй хүндэлэлдэ абаhан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша машинист Гавриил Шаглаев.

И. Воробьев.

В. И. Ленинэй гар табилгатай протоколой түүхэ

Хуушан Можайска харгын елэгэр арюун асфальтын хажуугаар hуурижаhан Моденово тосхоной тэг дунда гранит шулуун хабтагай байдаг. Тэрэ шулуун дээрэ иигэжэ бэшэгдэнхэй:

> 1920 оной декабриин 15-да Владимир Ильич Ленин эндэ тогтоhон юм.

Гэбэшье, аяар холын тэрэ үдэр болоhон ушарые энэ бэшэлгэ тиимэшье зүбөөр харуулнагүй. В. И. Ленин эндэ тогтохоhоо байтагай энэ тосхоной hуурин зоной урда элидхэл хэhэн ба эндэхи таряашадтай нилээд удаан хөөрэлдэhэн байха юм. Тэрээн тухай агуухэ вождиин өөрынь гар табилгатай документ бии. Тэрээнhээ буулгабари рама соо hуулгагдажа, тиихэ үедэ Моденовэй үгытэйшүүлэй хүтэлбэрилэгшэ, областной гүйсэдкомой гэшүүн байhан, мүнөө хүдэлмэришэн-пенсионер Петр Александрович Козловой наартай зохид гэртэ эгээн хүндэтэй газартань үлгэгдэнхэй байдаг.

Петр Александрович тэрэ үеынгөө байдал тухай hанан hанан хөөрэнэ:

— Нэгэтэ сельсоведэй түрүүлэгшэ Власов Егортой сугтаа тосхон соогуур ябажа ябатарнай гэнтэ автомобиль харагдаа агша бэлэй. Тэрэ сагта, үшөө тиигээд захын тосхондо автомобилиин харагдаха гээшэ аргагүй ехэ hонин байгаа бшуу лаа. Тэрэ машинамнай бэрхэ ангуушан Иван Новиковой гэрэй ойро байшаба. Машинаhаа гурбан хүн гараба. Тэдэниие hайса шэртэжэ харан гэхэдээ гэнтэ амимни хөөрэхэдэл гээ. «Ленин ерээл!» гэжэ Егортоо хэлэнэб. Теэд тэрэмни хубхай энеэхэ юм: «Манай Моденоводэ Ильич юу хэхэ юм?» Тиихэдэнь би: «Ильичые Москвада съезд дээрэ хараа хамнайб, наhан соогоо мартахагүйлби» гэбэ гээшэб. Юрэдөөл тэдэ ерэгшэ гурбанай нэгэн үнэхөөрөө Владимир Ильич байhан байгаа. Агнууридa ябажа, амарха hанаатай ерэhэн юм hэн ха, Тииhээр байтар маанадай ойро хүнүүд сугларба. Ленинэй ерэhэн тухай hураг тосхон соогуур гайхалтай түргэнөөр тарашоо. Лениниие хөөрэлдөөндэ уряа hаа hайн байгаа гэhэн hанамжанууд оробо. Тииhэн бэеэрээ хамтааран иимэ тэмдэг зохёобо гээшэбди: «Дэлхэйн революциин вождь нүхэр Лениндэ Моденово тосхоной гражданинуудай нэрэhээ. Хөөрэлдөөндэ ерэхыетнай гуйнабди». Энэ тэмдэгээ нэгэ хүндэ барюулаад, Лениндэ эльгээбэбди. Ильич тэрэниие манай уншан сасуу, нэгэ уужамхан гэртэ сугларaад байгты, удангүй ошохоб гэжэ хэлэбэ. Павел Шандаровай гэртэ сугларaабди. Тэрэнэй хүгшэн Прасковья Афанасьевна Кочетова мүнөөшье элүүр мэндэ hуудаг.

Гэр соо хүн зон багтажа ядатараа сугларжа, газарта яблокыншье унаха зайгүй болошобо. Вождьёо сахижа байгаарайгты гэжэ би найдамтай хүнүүдтэ шэбнээдхёо hэм. Удангүй, Ильич орожо ерээд, мэндэшэлбэ. Тиигээд «Президиум hунгагты, суглаагаа эхилэе» гэжэ хэлээ hэн. Нютагаархимнай суглаанай түрүүлэгшээр Василий Гагаровые, бэшээшээр—намайе hунгаа бэлэй.

Владимир Ильичтэ элидхэл хэхэ үгэ үгтэхэлөөр стол дээрэ часы табяад, хэлэжэ эхилээ hэн. Хэлэhэн үгэ бүхэниинь анхаралтайгаар шагнанабди... Юрэдөө протоколынь уншажа үзөө hаатнай дээрэ ха. Тэрэ үедэ би эрдэм бэшэг багатай байhан аад, протоколоо тиимэрхүүгээр бэшэhэн байхаб, Тиибэ ябашье, агуухэ вождиимнай хэлэhэн юумэ зүбөөр бэшэгдэhэн байха, юундэб гэхэдэ, үгэнүүдынь манай зүрхэндэ бүхөөр хадуугдаhан юм...

Тэрэ протокол соо иигэжэ бэшэгдээ hэн: «Берейскэ уездын, Богородско областиин, Моденово тосхоной гражданинуудай 1920 оной декабриин 15-най суглаанай протокол. Түрүүлэгшээр—Гагаров Василий, бэшээшээр—Козлов Петр. Суглаан үдэрэй 2 часта нээгдээ. Зүбшэхэ зүйлдэнь: 1. Мүнөөнэй байдал тухай нүхэр Ленинэй элидхэл. 2. Революциин ябаса тухай. 3. Эдеэ хоолой асуудал. 4. Ойро зуурын хэрэгүүд».

Энэ документ соо иигэжэ бэшэгдэhэн байгаа: «Мүнөөнэй байдал тухай нүхэр Ленинэй элидхэл дуулажа, эблэрэлгэ тухай ба Польшотой эблэрэлгэ тухай уридшалан договор баталагдаа, гэбэшье, hаядаа эблэрэлгэ эсэслэн баталагдаха гэжэ ойлгогдобо». Тиигээд саашань баhа иигэжэ бэшэгдээ: «...манайда мүнөө бии байhан фабриканууд удангүй дүүрэн хүсөөрөө хүдэлгэгдэхэ... манай промышленностиие hэргээн бодхоохобди.

Протоколдо мүн Ленинэй гараа табидаг hаань, hайн байгаа гэжэ суглаанай hүүлээр, Владимир Ильичын ябашаhан хойно, hанаба гээшэбди. Ленинэй бууhан Новиковойдо Петр Александрович ошобо. Тэндэ ошоходонь, Ильич машинада hуухаяа гэрhээ гаража ябаба ха. «Владимир Ильич, элидхэлшэ байhан хадаа ташье гараа табиита» гэжэ Козловой хандахада: «Тииhэнэй хэрэг бии гээшэ гү?» гээд Ленин энеэгээ. «Хэрэгтэй хадань, гараа табиха болоол даа» гэжэ Ильич өөрөө өөртөө харюусаад, саарhаяа ханада няажа, суглаанай түрүүлэгшэ ба бэшээшын табиhан гарнуудhаа доогуур гараа табяа hэн.

— Манай Ильичын холые хаража хэлэhэн үгэнүүд мүнөө бодото дээрээ бэелүүлэгдээл!—гэжэ Петр Александрович бодолгото болон хэлэнэ.—Ильичнай холые аладлан харадаг, ажалшан зондо этигэдэг байгаа бшуу.

Hүүлээрнь Петр Александрович Козлов, тэрэнэй өөрынь хэлэдэгэй ёhоор, «тосхонhоо үйлэдбэри худар» — түрэл тосхондонь ойрохон байдаг Мартын 8-най нэрэмжэтэ оёдолой фабрикада хүдэлхээ ошоhон юм. Тэрэ фабрикада мүнөөшье Козловойхид аргагүй олоороо хүдэлнэ. Тэрэнэй хоёр хүбүүн, хоёр басаган, хоёр бэри эндэ үнинэй хүдэлжэ байнхай. Нэгэ бэринь инженер юм. Хүбүүдынь, басагадынь Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ фронтдо дайлалдаа. Мүн тэрэнэй ашанар ехэ боложо байна. Өөрөө Козлов hаяхан шэнэ гэртэ байра абаа, мүн тэдхэмжэ абадаг болонхой. Тэрэ өөрынгөө тосхониие хаража, омогорхон hуудаг. Ленинэй нэрээр нэрлэгдэhэн түрэл колхозынь жэл үнгэрхэ тудам хүл дээрээ улам бахим лабаар үндын бодоно.

...Прасковья Афанасьевна Кочетовагай шэнэ гэр (тэрэ түүхэтэ суглаанай болоhон хуушан гэрыень дайнай үедэ фашистнууд бүхы тосхонтойнь галдаhан юм) мүнөөхи гранит шулуун хабтагайда ойрохоно hууриржанхай. Моденовэй таряашалай Ленинтэй уулзаhан тухай хөөрөө шагнахаяа ойро дүтын тосхочуудhаа hургуулиинхид ходо ерэдэг юм. Прасковья Афанасьевна үгэеэ утаар татажа, яаралгүйхэн хөөрэдэг. Тиихэдээ өөрөөшье зүрхэ сэдьхэлээ долгисон hуудаг даа. Тиихэ үедэ тэрэ 30 наhатай ябахадаа үгытэй эхэнэрэй гашуудал зоболонгые яhала үзэhэн байха. Таряашад ойрын үедэ харшиинhаа байтагай (тэрэ жэлнүүдтэ харшиин ехэ дутамаг байгаа) электричествошье хүсэд хүрэхөөр хэрэглэдэг болохо, таряалан дээрэ машинанууд хүдэлдэг болохо гэhэн Ленинэй үгэнүүд ухаандань илангаяа бүхөөр хадуугдаа бэлэй.

— Ильичын хэлээшэ мүнөө бэелүүлэгдээ,—гэжэ тэрэ хөөрэнэ. — Манай колхоз тэрэнэй элитэ жэшээ мүн. Колхозоймнай ажахы баян дэлгэр болонхой. Дайнай урда тээшье колхознай баhал hайн, аргагүй hайн байhан юм. Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ хабаадалсаа hэмди... Зүгөөр гитлеровецүүд юушье үлөөнгүй дууhыень галдажархиhан байгаа... Тээд мүнөө анханайхиhаа бүри hайнаар хүл дээрээ бодоо гээшэлди даа.

Дайнай эхилхэдэ энэ юрын ород эхэнэр 60-тай ябаа hэн. Тосхондо Ленинэй үгэ хэлэhэн тухай дурасхаал болохо мрамор шулуун мемориальна хабтагай Москваhаа дайнай эхилhэн хойно асаргадаhан юм. Тэрэниие Кочетовагай гэртэ хадаха hанаатай байтарынь удангүй фронт ойртожо, хүнүүд зүүн тээшээ ябаа бэлэй. Түрэhэн нютагhаа гаража ошохоhоо урид Прасковья Афанасьевна тэрэ мрамор хүндэ хабтагайе арай гэжэ үргөөд, колхозой сарай соо абаашажа, газарта булаа hэн. Имагтал тэрэнэй hүүлээр лэ энэ тэрэ юумэеэ абаад, тосхонhоо гаража ошоо. Нүхэрынь фронт ошонхой, ганса басаганиинь наhа баранхай, хүгшэн хайшаашье ошохоёо ойлгожо ядажа байтараа нэгэ сэрэгэй частьда ерэжэ, арайхан гэжэ командирыень гуйhанай hүүлдэ тэрэнэй зэргэдэ ороод, дайнай дүүрэтэр ябалсаа. Тэндэhээ дүшэн зургаан ондо бусажа ерээд, нөөхи мемориальна хабтагайгаа малтажа гаргаhан юм. Тэрэнь мүнөө хизаар ороноо шэнжэлэлгын Можайска музейдэ хадагалагдажа байдаг. Мүн нүхэрыншье амиди үлэhэн, бусадшье хүнүүд бусажа ерээ. Дүрэhэн галдагдаhан газар дээрэ ажабайдал дахинаа шэнээр зохёогдожо эхилбэ.

Шэнэ байдалай үндэhэ hуури болохо артелиин ниитын ажахы эндэ амжалтатайгаар хүгжөөгдэжэ байна. Байгша ондо эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ 500 шахуу центнер hүн, 60 центнер шахуу мяхан абтаа.

Артелиин эгээн түрүү хүнүүдhээ —27 коммунистнуудhаа бүридэhэн партийна организаци колхозой бүхы ажабайдалда, тэрэнэй бүхы амжалта туйлалтанuудта тон ехэ үүргэ дүүргэнэ.

...Харгыгаар хартаабха тээhэн машинанууд гүйлдэнэ. Колхозой түрүүлэгшэhээ эхилээд, убгэн залуугүй бүхы колхознигууд полидо гаража, хартаабхаяа малтажа абаа. Энэ колхоз Москва город худар олон мянган центнер хартаабха абаашаа. Оронойнгоо столицын ажалшадые хартаабхаар бүрин гүйсэд хангаха гэhэн Московско областиин колхозуудай үнэтэ хэрэгтэ Ленинэй нэрэмжэтэ артелиинхид өөрынгөө хубиты оруулна.

Үдэшэ болобо. Поли дээрэhээ басагад, бэреэдүүд дуугаа татаhаар бусана. Тэдэнэй нэгэниинь мүнөөхи мрамор шулуун хабтагайн ойро ерэжэ, намарай гоё hайхан үнгэтэй баглаа сэсэг тэрэнэй ойро табиба.

И. АРТЕМОВ.

Московско областиин, Можайска районой, Моденово тосхон.

(ТАСС).

ХОНИН АЖАЛНАЙ ХҮГЖЭЖЭ БАЙНА

...най нютагта хони үсхэбэрилхэ... зохид юм. Ой модогүй мүндэ... ула губөөнүүд олон. Колхозой ...эг 54 мянган гектарай 29 мян...ынь бэлшээриин газар юм.

...игэбэшье, һая болотор хо... тоо үсөөн, гол түлэб нютагай ...рэй, шэрүүн нооһотой хонид... байгаабди. Харин КПСС-эй ЦК... сентябрьска Пленумһээ хойшо, ...гаа нооһоной үнэ сэнгэй дээ...эй һүүлээр ажахынгаа энэ ...рида горьтой анхаралаа таби...болообди.

...рэнэй ашаар һүүлшын 3—4 ...й туршада хонидоймнай тоо ... дахин шахуу олошоржо, хам... 23140 толгой болонхой. Хо...ай бүхыдөө тооной нарин ба...таар нооһотой болгогдоо. Ар...ин хонин һүрэгтэ шэрүүн ноо... нэгэшье хонин байхагүй.

...идой тоо олошоржо, ашаг шэ... дээшэлхэдэ гүрэндөө нооһо ... тушааажа, олзо доход ехэ аб... болоо. Нёдондо артелии... бүхы мүнгэн олзо доходой ...роцентнь гэхэ гү, али 1 миллион ...янганиинь нооһо тушаалгаһаа ...ан байна бшуу.

...нин ажалые саашадань хурдан ...өөр хүгжөөхэ гэһэн КПСС-эй ...эй, СССР-эй Министрнүүдэй ...эй бэшэгтэй танилсажа, хони... ...ай бүри эршэ зоригтойгоор ...лана. Мүнөө жэл нооһо абал... бүри дээшэлүүлжэ, гүрэндөө ...центнер нооһо тушааажа, хоёр ...ион шахуу олзо оруулаабди.

...эгээрээ бидэ һанаагаа амар...абди. Түрэл партиингаа, совет... правительствынгаа уряада ха...болгон, бүхы арга боломжонуу...тооложо үзөөд, 1960 он болотор ...дойнгоо тоое 44 мянгада хүр...гэһэн зорилго табигдаа. 1960 ... 1100 центнер нооһо хайшалжа ...а гэжэ шиидээбди.

...нэ зорилгоёо дүүргэхэ арга бо...жо манда бии, дүүргэхэшьебди. ...жине манай колхозой түрүү хо...одой амжалтанууд гэршэлнэ.

...лхозоймнай залуу хонишон Ва... Цынгунов энэ жэлдэ 369 ...ьга абажа, бүрин бүтэнөөр тэн...жэ байнхай. Мүн эхэ хонидын... һайн үбэлжөө юм. Түрүү хони... Д-Х. Цыбиков, Л-Ц. Тугулду... Г. Гармаев, Г. Цыцыков гэгшэд ...гадаа гарзагүйгөөр түлжүүл...жэ, эхэ хонидоо муудуулангүй ондо оруулаа һэн.

КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Бэшэгэй һүүлээр колхозой правлени, партийна эхин организаци хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулгануудые абаа. Хонин ажалдаа һай һайн хүнүүдые нэмэжэ табяа, түрүү аргые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ зорилготойгоор зоотехническэ минимумэй һуралсал эмхидхэхэ тушаа хэмжээ абтаа. Наукын туйлалтануудые, түрүү хонишодой дүй дүршэлые бүгэдын шадабари болгохын түлөө хонишодтоёо һара бүри нэгэ дахин суглаа татанабди.

Саашадаа хонидоо түргэнөөр олошоруулхын түлөө түл абалгые гуримшуулха, хониной һубайралгатай эрид тэмсэхэ хэрэгтэй байһаниинь мэдээжэ. Эхэ хонин бүриһөө жэл соогоо заабол хурьга абаха хэрэгтэй ха юм.

Манай түрүү хонишод Ц-Д. Норбоева, Ц. Данзанова, Б. Дашиева болон бусад 100 эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга абадаг байна. Тиигэбэшье, бүхы колхозоороо болоходоо олон хонин һубай үлэнэ. Энэ хохидолоо усадхахын тулада шэнэ жэл гаратар түлыень абахаар 1300 хони эртэ ороондо оруулһан байнабди.

1958 онһоо эхилжэ 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абаха зорилго табигдана. Тиимын түлөө саашадаа хонидоо үбэл эртэ хурьгалуулдаг болохо гээшэ ехэ удхашанартай. Эртэ гараһан хурьган зун болотор торнижо, томо болоһон байдаг, нажарай халуунда ядахаа болидог, хабартаа, зундаа эхэтэеэ бэлшэдэг. Иимэ хурьгадай тус бүриһөө 600—700 грамм нооһон хайшалагдадаг байна. Ерэхэ жэлдэ хонидойнгоо 60 процентыень январь—февраль һаранuудта хурьгалуулхабди.

Хонидоо олошоруулхын түлөө жэл бүри шэнэ байра бариха хэрэгтэй болоно. Энэ жэлдэ эхэ хонидой 5 хото баригдаха, тэрэнэй дүрбэниинь хурьгадай байха дулаан таһалгатайгаар баригдана.

Хонин ажалаа саашадань хүгжөөхэдэмнай тэжээл ехэ хэрэглэгдэхэ байна. Тиимын тула энэ жэлһээ эхилжэ отара бүхэнэй үбэлжэхэ газарта 15 гектар шахуу зелёнко таригдаа, тэндээ хонидоо намар, үбэлэй, хабарай сагта адуулха болонобди. Хамтадаа иимэ зорилготойгоор 400 гектар газарта зелёнко таригдаа. Мүн эхэ хонидто силос эдюулхэдэ ехэ һайн байһаниинь мэдэгдээ. Тиимэһээ мүнөө жэл эхэ хонидой үбэлжэхэ газарта силос дарагдаа.

Саашадаа үбһэ тэжээл ехээр абадаг болохо хэрэгтэмнай Цагаан-Усанай МТС ехэ туһа хүргэхэ ёһотой байһан аад, энэ үүргэеэ хүсэд дүүргэдэггүй.

Колхознай 4 мянга гаран гектар сабшалангай газартай, теэд энээнэймнай 30 процентнь—эгээл һайн газарынь—харганаа бургааһаар дарагдашанхай. МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд энэ сабшалангымнай сэбэрлэхэ тушаа үшөөл оролдолго гаргаагүй байһаар. Хэрбээ энэ сабшалангай сэбэрлэгдээд байгаа һаа колхознай үшөө 10000 центнер үбһэ сабшажа абаха аргатай болохо бшуу.

Манай колхоздо 300 гектар уһалагдахаар сабшалангай газар бии. Мүн энэ газарые уһалдаг болгохо тухай Цагаан-Усанай МТС-эй хүтэлбэрилэгшэд оролдолго гарганагүй. Үнгэрхэдөө МТС-най үбһэ һүрилдэг машинаяа хүдэлгэхэеэ болишоо.

Манай үргэн бэлшээри уһаар хомор. Эхирит, Билюутэ, Адхата гэжэ газарнуудта худагуудые малтаха, Дэрэстэйн тала руу уһа табиха тушаа нэгэтэ бэшэ асуудал табигдаһан байбашье һаа шиидхэгдэнэгүй. Манай нютагта геологууд хүдэлжэ, Эхирит, Талын Хотогор гэжэ газарнуудта үрэмдэһэн нүхэнһөө, уһан гараа һэн. Зүгөөр аймагай хүтэлбэрилэгшэд, республикын «Мелиоводстрой» конторынхидшье энэ гараһан уһыень хэрэглэхэ гэхэдэ маанадта туһаламжа үзүүлнэгүй. Уһаар ганса манай колхоз ялардаг бэшэ, мүн Борьёогой, Цагаан-Усанай бусад колхозууд Дэрэстэйн талые уһатай болгохые хүсэдэг. Энээн тушаа республикын Хүдөө ажахын министерство анхаралаа табиха зэргэтэй.

Мүнөө Агуухэ Октябриин 40 жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахын түлөө манай хонишод үсэд шангаар ажаллажа, үбэлжэлгэдөө түлэг дундаа бэлэдхэжэ байнхай.

Ц. Мункуев, Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ.
Д. Жигмытов, партбюрогой гэшүүн.

«Улаан Бургалтай» колхозой эрхим хонишон Тогочи Гармаева Ториин аймаг дотор һайн ажалаараа мэдээжэ болонхой. Энэ хонишон мүнөө жэлдэ абаһан хурьгадаа сүм түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 4 килограммһаа үлүү нооһо абаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Т. Гармаева хонидоо адуулжа ябана.

И. Нечаевай фото.

Эхилһэнээ тухандань хүргэхэ хэрэгтэй

Түрэл республика дотороо культурно-ажаһуудалай барилга ехээр хэхын тула социалистическэ мүрысөөнэй эхи татажа, Түнхэнэй аймаг энэ арюун һайхан хэрэгые үүсхэһэн юм. Тэрэ гэһээр дүрбэ-табан һара боложо байна.

Культурно-ажаһуудалай гэр байра барилга болон хүдөө нютагуудаа болбосон түхэлтэй болгохо талаар яһалал ехэ хүдэлмэри Түнхэнэй аймагта хэгдээ, хэгдэжэшье байна. Жэшээлэн хэлэбэл, «Знамя», 17 партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта шэнэ клубууд баригдажа эхилэнхэй. Аймагта амаралтын гурбан гэр баригдаһан, хүдөөгэй 7 клуб һэльбэн заһагдаһан байха юм. Байрын 297 гэр шэнээр баригдаа, мүн 93 гэр баригдажа дууһуутай байна.

Хэрэнэй сомоной Калининай нэрэмжэтэ колхоз Агуухэ Октябриин хүндэлэлдэ абаһан социалистическэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө барилгын һара соностхое гэжэ аймагай колхозуудта һаяхан хандаба. Энэ колхоз таряа хуряалгаяа аймаг соогоо түрүүн дүүргэжэрхёод, үбэлдэ бэлэдхэлгэ болон культурно-ажаһуудалай гэр байра барилгые һайнаар ябуулжа байна.

Гэбэшье, зарим колхозуудта культурно-ажаһуудалай болон бусад барилгануудые хэхэ талаар дутуу дунданууд үшөөл бии байһаар. Жэшээлхэдэ, «Искра», «Победа», «Путь коммунизма» колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд нүхэд Билдуев, Трофимов, Холбоев гэгшэд культурно-ажаһуудалай гэр байра барилга эрхилхэ хэрэгтэ тон хайхарамжагүйгөөр хандана. «Путь коммунизма» колхозой хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Е. Н. Холбоев аймсоведэй культурно-ажаһуудалай саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ нэрэтэйшье һаа, энэ хэрэгтэ анхарал табинагүй.

Сельскэ болон сомоной Соведэй түрүүлэгшэнэр культурно-ажаһуудалай, гэр байрын барилга хэхын түлөө мүн лэ оролдоногүй.

А. Мангатханов.

—✪—

Дайшалхы нүхэдтөө памятник бодхобо

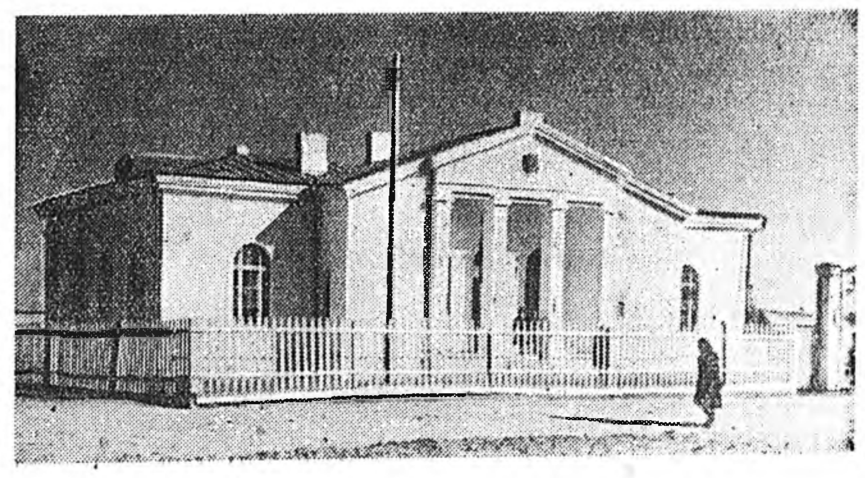
Бурят-Монголдо Совет засаг тогтоохын түлөө хатуу шанга тэмсэл соогуур, 1919—1922 онуудта наһа бараһан улаантанай, улаан партизануудай мүнхэ дурасхаалые һанажа, Селендума тосхоной ажалшад тусхай памятник бариба. Тэрээниие нээлгэндэ зорюулагдаһан митингые поселково Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Чойдонов нээгээд, граждан дайнда, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадагша нүхэр И. В. Еранский үгэ хэлээ.

Һүүлээрнь урдань улаан партизанууд ябаһан С. И. Волосатов, Н. С. Волосатов, М. А. Хайдуков гэгшэд дурасхаалай үгэ хэлэһэн байна.

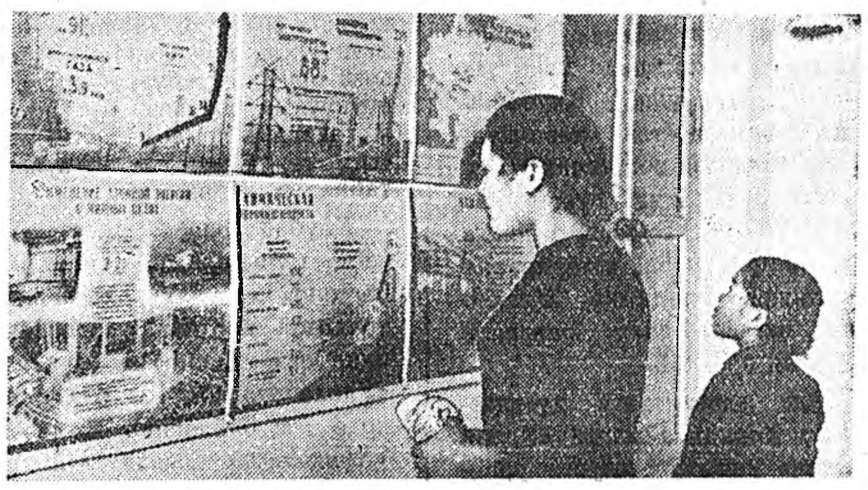
Б. Ширеторов.

Усть-Кяхтын библиотекэ

Усть-Кяхта тосхоной дунда һаруул һайхан байшан сайбалзана. Энэ мүнөө жэл ашаглалгада ороһон Кяхтын аймагай библиотекын шэнэ байшан юм. Библиотекэ 11 мянган том номтой. Эндэһээ 760 гаран хүн ном абажа уншана, үшөө 9 нүүдэл библиотечкэ хүдэлмэрилдэг.

Библиотекын шэнэ байшан.

Библиотекын фойе соо олон выставкэнүүд эмхидхэгдэнхэй байдаг.

Уншалгын зал.

Библиотекые даагша нүхэр Васильева ном хадагалдаг таһаг соогоо байна.

А. Мантаевай фото.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые түргэнөөр дүүргэхэ

...Мал ажалай эгээн харюусалгатай ...үбэлжэлгэ эхилхэ ойртоо. ...ытал үбэлжэлгые амжалтатай...р үнгэргэһэнһөө боложо, 1958 он...ор, мяха, нооһо абалга дээшэл... ниитын адуу малай тоо толгойе ...шоруулха хэрэг шиидхэгдэхэ ...һаниинь мэдээжэ.

Һаяхан республикын Министр...үдэй Совет колхоз болон совхо...удта малай үбэлжэлгэдэ бэлэд... ба тэрэниие үнгэргэхэ хэмжээ...д тухай асуудал зүбшэн хэлсэ... байна. Тиихэ зуураа Министр...үдэй Совет үбэлжэлгэдэ бэлэд... хангалтагүйгөөр ябана гэжэ ...дэглээ. Олохон колхозууд болон ...хозуудта мүнөө хүрэтэр тэжээл ...эдхэхэ түсэб дүүрээдүй, малай ...рануудые барилга зогсоогдо...хой, мүн хуушан байрануудые ...һабарилха, шэбхэ аргалһаань сэ...рлэлгэ муугаар эмхидхэгдэнэ.

...Эдэ бүхы байдалые хаража үзөөд, ...спубликын Министрнүүдэй Со... малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхэ ...ы хүдэлмэриие энэ оной нояб...ин 1 хүрэтэр сүм дүүргэхые Хү... ажахын министерство, аймгүй...комууд, колхозуудай правлени ...лон МТС, совхозуудай директи...дые уялгалһан байна.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ, ТЭРЭНИИЕ ГАРГАШАЛГАДА ГОЛ АНХАРАЛАА ТАБИХА

Малай үбэлжэлгые амжалтатай...р үнгэргэхын түлөө нэн түрүүн ...эд хүрэхэ тэжээл хэрэгтэй. Тии...һээ республикын хэдэ хэдэн кол...зууд бүдүүн болон шэмэтэ тэ...эл бэлэдхэхэ түсэбөө һайнаар ...үргэжэ шадаһан байха юм. Мүнөө ...ээр таряагаа хуряажа, гүрэндэ тушаагаад, үрэһэеэ хаажа байха зуураа малдаа эдюулхэ таряа талханай зүйлые бэлэдхэжэ байнхай.

Гэбэшье, олохон колхозууд болон совхозууд мүнөө хүрэтэр хамтынгаа малые хүсэд хүрэхэ тэжээлээр хангажа шадаагүй, зелёнко хуряалга болон солоомо суглуулгые гэдэргэ татана. Саг ашожол байна. Колхозууд, совхозууд болон МТС-үүд энэ хүдэлмэриие хурдадхажа, нёдондонойхидо адли энэ үнэтэ тэжээлые саһанда даруулжархингүй абахые оролдохо ёһотой.

Эдэ бүгэдын хажуугаар хагда, ожорһо сабшажа абаха хэрэгтэй.

Мяха абалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ гахай үсхэбэрилгын онсо ехэ үүргэтэй байһаниинь элитэ. Тиибэ ябабашье, гахай олоор үсхэбэрилхэ хэрэгтэ, илангаяа хабарай сагта гахайн тэжээл дуталдадаг. Тиимэһээ гахайн олоороо түрэхэ үедэ тэжээл дутамаг байжа, түлэнь гарзада ородог ха юм. Энэ дутагдалаа мүнөө жэл дабтаха ёһогүйбди. Мүнөөнһөө эхилжэ, гахайнгаа хабартаа, мүн ерэхэ зундаа эдихэ тэжээлыень суглуулжа абаха шухала. Тэрэнэй түлөө капуста, корнеплодууд болон сахарна свёклын үлөөдһэнүүдые үбһэнэй гурилтай худхажа, силос болгон дараха, мүн тэжээлдэ зорюулагдаһан хартаабхые тусхай һайнаар түхеэрэгдэһэн дулаан байрада, нүхэндэ хадагалха хэрэгтэй. Колхоз, совхоз бүхэн үбһэнэй гурил ехээр бэлэдхэжэ абаха ёһотой.

Гэхэтэй хамта, тэжээлые эзэн ёһоор бүридхэжэ, һайнаар хадагалха, зүбөөр гаргашалха гээшэ шухала удхашанартай. Энээн тушаа дутагдалнууд угаа олон. Зарим газарта үбһэ тэжээлээ үлүүсэ ехээр харуулха, худал тоонуудые баримталха ябадал ушарна. Жэшээнь, Иволгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозойхид хара таряанай ногоон солоомоор дараһан силосэйнгээ кубометр нотоое 0,9 тонно гэжэ тоолоод, тэрэнээ хоёр дахин үлүүгээр харуулаа бшуу. Иимэ мэхэ гаргажа холо ошохогүй байһаниинь мэдээжэ. Тиимэһээ тэжээлые бүридхэн абаха хэрэгтэ эзэн ёһоор хандаха, тэрэниие үбэлжэлгын бүхы һарануудта зүбөөр хубаарилха шухала. Бэлэдхэгдэһэн бүхы тэжээл ойрын үдэрнүүдтэ хэмжэгдэжэ, шэгнэгдэжэ, бухгалтеридэ бүридхэгдөөд, харюусалгата хүнүүдтэ тушаагдаха ёһотой.

Үбэлжэлгын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ тэжээлые гуримтайгаар гаргашалха шухала. Колхоз, совхоз бүхэндэ тэжээл гаргашалха һара бүриин түсэб һайнаар тодорхойлогдожо, арга бэшэ баталагдаха зэргэтэй. Тиигээд тэрэ түсэбөө арга бэшэ баримталха шухала. Урда жэлнүүдтэл адли тэжээлээ арьбалхын зорилгоор үбэлжэлгын эхин һаранuудта малайнгаа тамирые муудуулжа болохогүй. Тиигэбэшье тэжээлые хайр гамгүй гаргашалха ябадалтай эрид тэмсэжэ, тэрэниие нарин нягтаар гаргашалха зэргэтэйбди. Һаяхан Иволгын аймагай «Коминтерн» колхоз малдаа тэжээл хүсэдөөр бэлэдхээгүй байһан аад, Улан-Удын дэлгүүр дээрэ 1,5 тонно таряа талханай зүйл худалдаһан байха юм. Иигэжэ тэжээлые үридэг, худалдадаг бүтэхэгүй ябадал гаргадаг хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга хэмжээ абтаха ёһотой.

МАЛАЙ БАЙРАНУУДЫЕ ХҮСЭД ТҮХЕЭРХЭ

Һүүлэй жэлнүүдтэ колхоз болон совхозуудта малай байра шэнээр бариха талаар ехэхэн хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Тиигэбэшье бүхы малнай һайн байратай боложо шадаагүй байһаар. Илангаяа мүнөө жэлдэ малай байра барилга яаха аргагүй муугаар ябана. Жэшээнь, малаар баян Зэдын аймагай колхозууд мүнөө жэл нэгэшье гахайн байра баряагүй, үнеэдэй байра бариха түсэбөө 9,7 процент, тугалай байра—14,4 процент, хониной байра—16,1 процент дүүргэһэн байха юм. Иимэрхүү байдал мүн бусадшье аймагуудта үзэгдэнэ. Барилгын хүдэлмэриин иимэ мууса ябажа байбашье, олонхи колхозуудта барилгын бригаданууд хүдэлхэеэ болишонхой.

Гэхэтэй хамта, малай хуушан байрануудые заһабарилха хүдэлмэри хангалтагүй ябуулагдана. Аймаг бүхэндэ хэдэ хэдэн колхозууд малай байрануудые заһабарилжа эхилхэһээ байтагай, тэндэхи шэбхыешье сэбэрлээгүй байха юм. Иимэ байдалые саашадаа тэсэхын аргагүй. Энэ гэһээр колхоз бүридэ барилгын бригаданууд эмхидхэгдэжэ, шэнэ барилгануудые түргэнөөр бүтээхэ, мүн малшад, малай байрые заһабарилха хэрэгтэ олоороо хабаадуулагдаха зэргэтэй. Тиихэ зуураа үбэлэй сагта үнеэдые һааха, малые силос болон концентрированнэ тэжээлээр эдеэлүүлхэ, кормушканууд хэгдэхэ, хурьгадые кошарно-базова аргаар түлжүүлхын түлөө хаамагууд түхеэрэгдэхэ ёһотой.

Колхозууд болон совхозуудай урда барилгын ехэхэн хүдэлмэри байна. Тиимэһээ барилгын бригаданuудта хүнүүдые олоор табижа, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ тушаа шанга хэмжээ абаха шухала.

ШЭНЭ ТҮЛ АБАЛГАДА ЭРХИМЭЭР БЭЛДЭХЭ

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхэ үедөө шэнэ абтаха түлнүүдтэ онсо анхарал табигдаха зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, мүнөө жэл республикын колхозууд болон совхозууд үбэлэй һаранuудта, эгээн хүйтэн үедэ 358 мянгаһаа дээшэ хонид хурьгалха байна бшуу. Зарим колхозуудта ноябрь һараһаа хонид хурьгалжа эхилхэ.

Үбэлэй хурьгадые абахын түлөө эгээн түрүүн эхэ хонидые түрэхэһөөнь урид, мүн хурьгаяа хүхүүлжэ байха сагтань һайн тамиртай байлгаха шухала. Имагтал энэ харюусалгатай үедэ хонидойнгоо тамирые муудуулһан дээрэһээ Хориин аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ хурьгадаа олоор үхүүлһэн байна ха юм. Энэ колхоз декабрь һара гаратар эхэ хонидтоо үбһэ тэжээл эдюулээгүй, гансахан бэлшээридэ туужа гараһан байгаа. Эхэ хонидоо хурьгалхаһаань 25—30 үдэр урид лэ заа зуухан эдеэллэжэ захалһан байгаа. Тиихэ зуураа хонидто концентрированнэ тэжээл үгтөөгүй. Тиимэһээ хонидынь хурьгалха дээрээ ехээр турашаһан байгаа. Тэрэнэй хажуугаар түл абахын үедэ хурьгашад олоороо дутамаг байһан юм. Эдэ бүгэдэһөө боложо, тэндэ хурьгад олоороо гарзалаа бшуу.

Иимэ алдууе мүнөө жэл дабтаха эрхэгүйбди. Эхэ хонидто үбһэ тэжээл энэ гэһээр үгтэжэ захалаад, ноябриин 1-һээ хойшо тэдэнэртэ хүсэд нормоор тэжээл үгтэхэ зэргэтэй.

Гадна, хурьгадые һайнаар абахын түлөө зохид һайн байра түхеэрхэ хэрэгтэй. Хурьгадай байра илангаяа шииг багатай байха ёһотой. Энэ жэлдэ абтаһан хурьгад бүхыдөө кошарно-базова аргаар түлжүүлэгдэхэ болоно. Тиимэһээ хурьгатай хонидые амяарлан хаахын түлөө хаамагуудые хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэхэ, хуушануудынь заһабарилха, концентрированнэ тэжээл болон уһа хэжэ үгэхэ хобоонуудые олоор түхеэрхэ хэрэгтэй.

Тиин тугал, поршоонхонуудые абалгада һайса бэлэдхэхэ зэргэтэйбди. Тугалнуудые түлигдэдэггүй байрада түлжүүлхэ тушаа нёдондо жэлдэ зарим колхозуудта ушарһан алдуунуудые мүнөө жэлдэ дабтаха ёһогүйбди. Иимэ аргаар түлжүүлэгдэжэ байһан тугалнуудай байрада 6 градусһаа дээшэ хүйтэн байхагүй, хэзээдэшье тэндэ 10—12 градус хүйтэн болгожо болохогүй. Нёдондо үбэл тугалай зарим байрануудта 25—30 градус хүрэтэр хүйтэн байһан байна. Тиимэһээ тугалнуудай олоороо хүйтэ абажа, үбшэлхэ, үхэхэнь буруу бэшэ ха юм. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, тугалай байрые һайнаар дулаалха хэрэгтэй. Тугалай байрын хананuудынь һайса шэглэгдэхэ, доогуурнь үндэрөөр хаяалха, потолок дээрэнь шорой һайса гаргаха, сонхонуудтань хоёр дабхар рама табиха хэрэгтэй. Тэрэнһээ гадна, нарай тугалай нэгэ нэгээрээ байха дулаалагдаһан гэрнүүдые хүсэдөөр түхеэрхэ шухала.

***

Мал ажал дээрэ хүдэлжэ байһан хүнүүдтэ зохид һайн гэр байра түхеэрхэ, тэдэнэй эрилтэнүүдтэ анхаралтайгаар хандажа, ажал хүдэлмэридэнь хэрэглэгдэхэ юумээр хүсэд хангаха шухала. Үбэлжэлгэдэ бэлэдхэлые шалгаха комиссинууд малай тэжээл, байра хүсэлдүүлһэниие хараада абахынгаа хажуугаар малшадай культурно-ажаһуудалай гэр байра хэрээр түхеэрэгдээб гэжэ хараха ёһотой. Хэрбээ энэ гурбан шухала зүйлэй дүүргэгдээгүй байгаа һаань, тэрэ колхоз, совхозые үбэлжэлгэдэ бэлэн гэжэ тоолохо эрхэгүй.

И. ХАЗАГАЕВ,
республикын Хүдөө ажахын министрын орлогшо.

Клубай совет

Олоной хүсөөр бүтээгдэдэг ямаршье ажал урагшатай байха гэжэ мэдэһэн Сэмбу Галсанов клубайнгаа хүдэлмэридэ эдэбхитэдые шадамараар хабаадуулна. Клубайнь соведтэ хүдөөгэй мэргэжэлтэд: колхозой зоотехник Н. В. Белоусова, эхин һургуулиие даагша Д. Б. Будаев, агроном Г. Ф. Смирнова, ветеринарна фельдшер Владимир Жигжитов, шофёр Базар Балганов гэгшэд оронхой.

Эдэ эдэбхитэдэй хүтэлбэреэр Хоринн аймагай «Улаан Одон» колхозой клубта уранһайханай самодеятельностиин, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэри эмхитэй, һайнаар ябуулагдана. Эхин һургуулиие даагша Даши Бардуевич Будаев уранһайханай кружогойхидто ехэ туһа хүргэхэһөө гадна, клубай агитбригадатай полевой стан, малай гүүртэнүүдээр ябалсажа, лекци, хөөрэлдөөнүүдые хэдэг юм. Мүн агитаторнуудай ном судар шэлэн уншахадань туһалалсана.

Клубай соведэй хүтэлбэри доро уран оёдолой, дуунай, хүгжэмэй, драмын кружогууд хүдэлмэрилдэг. Тэндэнь хамтадаа 45 хүн хабаадалсана. Эдэ кружогуудай эдэбхитэд Октябриин революциин алдарта ойдо зорюулан шэнэ программа бэлдэжэ захаланхай. 23 хүнһөө бүридэһэн хоровой кружок граждан дайнай үеын дуунуудые, мүн советскэ композиторнуудай, бурят арадай дуунуудые бэлдэнэ. Драмкружогойхид «Комсомол Рэгзэмаа» гэжэ нэгэ акттай зүжэг табихаар хараална.

Клубай совет социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолон харуулха хэрэгтэнь колхозой партийна организацида ехэ туһаламжа үзүүлнэ. «Улаан Одоной» клубта ороходо гоё һайханаар хэгдэһэн «Хүндэлэлэй доска», «Ханын газетэ», социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолон харуулдаг самбар, диаграмманууд үлгөөтэй байна.

Мүн клубай дэргэдэхи библиотекын номууд һайнаар хэрэглэгдэнэ. Эндэһээ нүүдэл 7 библиотечкэ бүридүүлэгдэжэ, малай гүүртэнүүдтэ абаашагдаа. Тэдэ номуудынь һарадаа 3 дахин һэлгэгдэжэ байдаг.

Тиигэжэ «Улаан Одон» колхозой клуб соёл культурын ёһотой гуламта болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: клубай драмкружогой гэшүүд «Комсомол Рэгзэмаа» гэһэн зүжэг бэлдэжэ байна.

Е. Ринчинова.

ШАТАР

Агууехэ Октябриин революциин 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдан, шатараар республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө 23-дахи чемпионат эхилбэ. Энэ мүрысөөндэ республикын 30 бэрхэ шатаршад хабаадалсана. Тэдэнэй дунда шатараар мастерта кандидат А. Сумкин, республикын чемпионууд байһан шатаршад А. Игумнов, И. Воробьев, нэгэдэхи разряднигууд Малков, Родак, Мельников, Власов, Пуртов, Яруунын чемпион Берсудский, Хэжэнгын чемпион Галданов, Иволгын чемпион Олзоев, хүдөөгэй бэрхэ шатаршад Эрдынеев (Яруна), Горячих (Баргажан), эхэнэр шатаршад Гармаева (БМАССР-эй чемпион), Бадмацыренова, 15-тай һурагша Игумнова ба бусад хабаадалсана.

Галданов Миронов хоёрой уулзалга баранһаа урид дүүрэв. Галданов 27-дохи ябадалдаа нүгөөдэеэ шүүбэ. Берсудский Эрдынеевые, Олзоев Самариниие шүүгээ. Мельников Пронин хоёр тэнсээ. Воробьев Горячих хоёрой наадаһан парти ехэ шанга тулалдаанда үнгэрөө. Тиин 24-дэхи ябадалдаа Горячих өөрыгөө шүүгдэһэндэ тоолохо баатай болоо. Иванов Малковта, Уланов эдир шатаршан Игумновада шүүгдэшоо.

Республикын чемпион Сумкин Сангадиевые (Хэжэнгэ) шүүгээ. Урдань республикын чемпион байһан Клобуков Шадринда илагдаа. Гармаева түрүү разрядник Тоглоевтой наадаха зуураа, добтолгонуудые ехэ шадамараар хэжэ, илалта туйлаа. Власов Пастельнигые, Игумнов Осиповые шүүгээ. 4 парти наадагдажа дүүргэгдэнгүй хойшолуулагдаа.

А. Михайлов.

А. БАДАЕВ

Табан баатарнууд

Хара далайн флодой табан моряггуудай нангин дурасхаалда

Табан хүбүүд һэн.
Табуулаа эреэн самсатайнууд.
Аминдаа дуратайш һаа,
Арадтаа бүри дуратайнууд,
Үхэлые диилээ һэн,
Үзэгдөөгүй баатаршалга харуулаад.
Мүнөө нойрсоно
Мүнхэ нойроор табуулаа.
Баатарнуудаа магтан
Бүхы оромнай дуулана,
Арюун нэрэнүүдынь
Армейскэ списогүүдтэ дуудуулна.
Табан хүбүүд һэн,
Табуулаа эреэн самсатайнууд.
Аминдаа дуратайшье һаа,
Арадтаа бүри дуратайнууд.
Эхэ орон хүбүүдээ
Эрэлхэг зоригтойгоор һургаа.
Алдууень заһажа,
Алхам бүхэниень заагаа.
Залуунууд байгаа,
Зол жаргалай ехэ эрхэтэйнүүд
Табан хүбүүд һэн,
Табуулаа эреэн самсатайнууд
Аминдаа дуратайшье һаа,
Арадтаа бүри дуратайнууд,
Танкнуудтай тэдэ
Тэнсэлгүй байлдаа эхилээ һэн.
Арбан зургааниинь
Анираа хатаад үлээ һэн.
Хэрэгтэй болоходо
Хүбүүд бодоо дуулалдаад,
Һүүлшынгээ гранататай
Танкнууд доогуур харайлдаа...
Табан хүбүүд һэн,
Табуулаа эреэн самсатайнууд.
Ами наһаяа
Арадтаа үгэһэн баатарнууд!
Севастополь,
1957 он, сентябрь.

Хүндэтэй дүрэ

Сэхэ бэетэй
сержантын тэмдэгүүдтэй
мүрэдөө
Сэрэгшын дүрэ
урдамнай байна,
гэрэлтэн.
Энэшни солдадай
албанай намтар лэ
юрэдөө,
Эршэтэ һуралсалайнь,
үндэр мэргэжэлэйнь
сэгнэлтэ.
Арадань тэрэнэй
полкын туг дэлгээтэй.
Алтан сасагууд
торгон бүдыень
хүбөөлөө.
Балта,
Хадуур, Одон.
Иигэжэ бэшээтэй:
«Манай Советскэ
Эхэ ороной түлөө!
Кача, Крым.
1957 он, август.

Шан абаба

БМАССР-эй культурын министерство ба культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком киногой хүдэлмэрилэгшэдэй социалистическэ мүрысөөнэй 3-дахи кварталай дүн гаргаба. Мүрысөөндэ «Эрдэм» кинотеатрын коллектив түрүү һуури эзэлжэ, БМАССР-эй культурын министерствын ба культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой дамжуулгын Улаан тугта, 3000 түхэригэй шанда хүртэбэ.

Хүдөө нютагуудай киногой коллективүүдэй дундаһаа Түнхэнэй аймаг шалгараа. Энэ аймагта 2000 түхэригэй шан, дамжуулгын Улаан туг барюулагдаа.

Н. Рыжков.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшаха түрүүшын хэмэл одоной табигдаһанай һүүлээр Америкын газетэнүүд бодолгото боложо байна

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 13. (ТАСС). Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшаха хэмэл одые бүтээжэ, дэлхэйе тойруулан табихадаа, Советскэ Союз Холбоото Штадуудта орходоо гансал политическэ талаар булюу болобо гэжэ һаяхан пресс-конференци дээрэ президент Эйзенхауэр мэдүүлһэн байна. Мүн политическэ талаар советскэ одон айхабтар ехэ удхашанартай гэжэ «Нью-Йорк Таймс» газетэ болон хэблэлэй бусад органууд бэшэһэн юм. «Хэмэл одые Советскэ Союзай эгээл түрүүн табиһан ушар уласхоорондын политикада ехээр нүлөөлхэ гэһэн бодол Вашингтоной улам олон хүнэй толгойдо орожо байна» гэжэ Вашингтонһоо абаһан мэдээсэл соогоо Франс Пресс агентство тэмдэглээ һэн.

Гэбэшье, советскэ одоной табигдаһан ушар гансал политическэ талаар удхашанартай гэжэ онсолон тэмдэглэхэ гэһэн захиралтын, мүн һэдэлгын байгаашье һаа, хэмэл одоной табигдаһан ушар мүн ондоошье, тусхайлбал, сэрэгэй талаар ехэ удхашанартай гэжэ Америкын хэблэл тэмдэглэхэ баатай болоно.

«Дэлхэйе тойрохо одо гаргажа шадаха советскэ ракетэнүүд олон мянган миль газарта мүн атомна, водородно бомбонуудыешье абаашажа шадаха байна» гэжэ «Нью-Йорк Таймс» газетэ бэшэнэ.

«Советскэ хэмэл һара туйлай ехэ сэрэгэй удхашанартай» гэжэ «Нью-Йорк Геральд Трибюн» газетэ тэмдэглэбэ.

Наука болон техникын талаар Советскэ Союзтай мүрысэхэдөө США гурба дахин буруу һурэбэ: нэгэдэхеэр, Советскэ Союз эгээл түрүүн түби хоорондын баллистическэ снаряд байгуулаа, хоёрдохёор, хэмэл одон табигдаа, гурбадахяар, «залан шэглүүлэгдэдэг» снарядуудта водородно һомо хэхэ арга олоо. Эдэ бүгэдэ дээрэһээ Советскэ Союзые тойруулжа бариһан Америкын базанууд, мүн Европодо Америкын сэрэгэй саашадаа байлга үлүү болоо бэшэ юм гү гэһэн һанамжанууд Америкын хэблэлдэ улам олоор хэлэгдэдэг боложо байна.

Советскэ одон Буэнос-Айрес дээгүүр ниидэн гараба

БУЭНОС-АЙРЕС, октябриин 13. (ТАСС). Буэнос-Айресай олон мянган ажалшад октябриин 11-эй үдэшэлэн городойнгоо үйлсэнүүдтэ гаража, бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшажа ябаһан хэмэл одые угтаба.

Советскэ «багахан һарын» ниидэжэ ябахыень олон зон нюдөөрөө энэ үдэшэ хараа гэжэ нютагай радио мэдээсээ.

Бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон дабшаха хэмэл одон Чилидэ хоёр дахин харагдаа гэжэ тэмдэглэгдэнэ.

Венгриһээ „тэрьедэгшэд" хүлһөөр колониальна дайнда хабаадуулагдана

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 12. (ТАСС). Алжирые сүлөөлхэ национальна фронтын делегаци Нью-Йоркын хэблэлдэ мэдээсэл толилоо. Хүндэ хүшэр байдалда ороод байһыень һамбаашалан, Венгриһээ «тэрьелжэ» гараһан хүнүүдые францинхид Алжирта боложо байгаа дайнда хүлһөөр абажа байна гэжэ мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Мэдээсэл соо Венгриһээ «тэрьелһэн» Шандор Жофинец гэгшын хөөрөөн толилогдоо. Энэ хүн 1956 оной ноябрьда дайсан харша номнолгын нүлөөдэ орожо, Венгриһээ Австри тэрьедэжэ ошоһон байгаа. Тиигээд Ландек гэжэ нютагта Америкын хүтэлбэрилэгшэдэй хиналта доро байһан, тэрьедэһэн зоной байха лагерьта тэрэ оруулагдаа һэн. Һүүлээрнь энэ хүн 160 бусад «тэрьедэгшэдтэй» хамта Кольмар (Франци) гэжэ лагерьта эльгээгдэһэн юм. Эндэ ерэхэдэнь, тэдээниие дайнда ошохо гадаадын легиондо орохыень ехээр идхаһан байгаа. Шандор Жофинец болон тэрэнэй нүхэдынь легиондо орохоһоо арсаһан дээрэһээ нүүрһэ малтан абадаг газарнуудта сүлэгдэбэ. Шандор Жофинец Бельгиин хилын хажууда оршодог Ле-Фор гэжэ нютагай шахтада эльгээгдэбэ. Эндэнь эгээл хүндэ хүшэр хүдэлмэриие хариһаа ерэһэн зонууд хэдэг байгаа.

Тиигээд сэрэг дайнда Венгриин эрхэтэдые хабаадуулхаяа һанагшад эндэ дахин бии болобо. Эндэ байһан венгрнүүдэй хахадһаа олонхинь холын оронуудта «алба» хэхэ гэжэ зүбшөөлөө үгэһэн байна.

Марсельдэ ерээд, гадаадын легионой казарманууд соо оруулагдаад байхадаа, бидэниие мэхэлбэ гэжэ «тэрьедэгшэд» мэдэбэ. Тиигээд бидэниие сүлөөлэгты гэжэ тэдэнэр эрид шууд эриһэн байна.

Тиихэдэнь сэрэгэй полици ерэжэ, «коммунистнууд» гээшэт гээд, тэдэниие түрмэдэ хааба. Нэгэ гээ һаа гадаадын легиондо алба хэгты, үгы бол түрмэдэ байгты гэжэ тэдэндэ дурадхаа һэн. 30 венгер легиондо ороо. Алжирта асарагдаад байхадаа, тэдэнэй олонхинь сэрэгэй алба хэхэһээ арсаһан дээрэһээ жаяг заршамтай болгохо лагерьта хаагдаһан байна.

Шандор Жофинец Алжирай национально-сүлөөрэлгын армиин талада ороо.

Сириин хилэ шадар Турциин сэрэг сугларжал байна

ДАМАСК, октябриин 12. (ТАСС). Сириин хилэ шадар Турциин сэрэг асарагдажал байна гэжэ «Аль-Джумхур» газетэ бэшэнэ.

Жэшээнь, Турцидахи 5-дахи бронетанково дивизиие Сириин хилэдэ дүтэлхэ гэһэн захиралта Хойто-Атлантическа бүлэглэлэй Совет һаяхан үгөө. Америкын мэдээжэ нэгэ офицер энэ дивизиие толгойлно. Мүн 170 танктай подразделени энэ дивизидэ хамжуулагдаа. Тиигэжэ танкнуудай бүхы дүн 670 танк болобо гэжэ «Аль-Джумхур» бэшэнэ. Сириин хилэһээ холо бэшэ Александреттын шадар танкнууд зогсоогдоо.

Хамтадаа 30 мянган солдат, офицернүүдтэй Турциин сэрэг Сириин хилэ тээшэ дүтэлжэ ябана гэжэ газетэ мэдээсэнэ.

Сиридэ дайгаар орохо түсэбэй зохёогдоод байһан тухай Турциин сэрэгэй Сириин хилэ шадар асарагдаһан ушар харуулна гэжэ мэдээсэл соо онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Германска Демократическа республика. Уранзураашa Джон Хартфилд гэгшын зурагуудай выставкэ Берлиндэ нээгдэһэн байна. Тэрэнэй зурагуудай олонхинь бүри 30-аад онуудта зурагдаһаншье һаа, мүнөө болотор политическэ удхашанараа табяагүй байһаар.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Дайн болон хүнэй хүүрнүүд—баяшуулай найдаха һүүлшын тулгууринь» гэжэ 1932 ондо Джон Хартфилдын бүтээһэн зураг.

ТАСС-эй фотохронико.

Хитадай хэблэл КПСС-... ЦК-гэй уряануудые толи...

ПЕКИН, октябриин 14. (ТА... Агуу ехэ Октябриин социалисти... кэ революциин 40 жэлэй ойдо... рюулан, КПСС-эй ЦК-гэй гар... уряануудые Пекинэй бүхы га... нүүд томо гаршаг доро октяб... 14-дэ толилоо.

«Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ ... шата нээһэн, капитализмые ... сохиһон, социализмын үе сагые ... һэн Агууехэ Октябрьда алдар ... ло» гэжэ гаршагтайгаар ЦК ... уряануудые «Жэньминьжибао» ... зетэ түрүүшынгээ хуудаһанда ... лилбо.

Хитадай түбэй бүхы радио... цинууд КПСС-эй ЦК-гэй уря... дые октябриин 14-эй үглөө ... дамжуулаа.

Египедэй сэрэг Сири е...

ДАМАСК, октябриин 13. (ТА... Египедэй сэрэг, мүн далайн-сэ... болон агаарай-сэрэгэй частьнуу... тябриин 13-да Латакия гэжэ Си... портдо ерээ.

Сириин газар дайдые хамгаа... да туһа хүргэхын түлөө Египед... рэг Сири ерэбэ гэжэ Египет ... хоёрой сэрэгэй нэгэдэмэл кома... ванин хамтын мэдүүлгэ соо ... дэнэ. Бэе бэедээ туһалалсан, ... нуудаа хамгаалха тухай Египет... ри хоёрой хэлсээнэй ёһоор ... сэрэг Сири ерээ гэжэ мэдүүлг... онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Европо дотор грипп үбш... улам ехээр дэлгэрнэ

ПАРИЖ, октябриин 14. (ТА... Франциин табадахи хүн бүхэ... нөө гриппээр үбшэлэнхэй гэжэ ... рые хамгаалгын министерство ... дүүлбэ.

Грипп үбшэнэй айхабтар ту... таража байһан ушар ороной ... хыда, гүрэн түрын захирга... ехээр нүлөөлнэ. Олон заводуу... далайнгаа хахадай шэнээгээр ... дэлдэг болошонхой. Ороной ... гуулинуудай 20 процентнь хаа... Госпитальнуудта, больницану... болон клиникэнүүдтэ үбшэнтэн... рэшэнхэй.

БРЮССЕЛЬ, октябриин ... (ТАСС). Бельгидэ грипп ү... улам ехээр дэлгэрнэ. Нийслэ... тын табадахи хүн бүхэн гри... үбдэнхэй. Һурагшадай 25-һаа ... процент хүрэтэр үхибүүд һург... да ябанагүй.

ГААГА, октябриин 14. (ТА... Һүүлшын хэдэн неделиин тур... Голландиин 2—3 миллион хүн г... пээр үбшэлбэ гэжэ «Де телегр... газетэ мэдээсэнэ. Тиихэдэ Гол... диин зониинь бүхы дээрээ 11 ... лион хүн байха юм.

ЛОНДОН, октябриин 13. (ТА... Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, ... зоной дунда тараһан грипп ү... Англиин ажахые нилээд ехэ ... гарзада оруулба. Грипп үбшэ... боложо, 5 миллион хүдэлмэ... үдэр һамшагдаа гэжэ «Рейт... Ньюс» газетэ тоолоно.

Редакторай орлогш...
О. ГОМБОЕВА.

Бурят-Монголой АССР-... нөөсэлгын кассануудта оруулагдаһан шүүбэри... нөөсэлгын шүүбэринүүд... 30-дахи тиражай

ОФИЦИАЛЬНА ТАБЛ...

1957 оной октябриин 6-... Баргажан тосхондо энэ тир... үнгэргэгдөө.

Бурят-Монголой АССР-эй нөө... гын кассануудта оруулагдаһан ... бэритэй нөөсэлгэнүүдэй книжкэ... дэй удаадахи мянга хүрэтэр ном... нуудта, тэрэшэлэн удаадахи мян... номернуудта шүүбэринүүд бууга...

Нөөсэлгын книжкэнүүдэй № №	Нөөсэлгын дунда зэргын үлэгдэлэй шүүбэриин хэмжээн (процентээр)	Нөөсэлгын книжкэнүүдэй № №	Нөөсэлгын дунда зэргын үлэгдэлэй шүүб...
33	25	533	[illegible]
54	25	590	[illegible]
80	25	617	[illegible]
120	200	652	[illegible]
171	25	709	[illegible]
231	25	755	[illegible]
266	100	784	[illegible]
296	25	822	[illegible]
351	100	875	[illegible]
394	25	897	[illegible]
430	25	938	[illegible]
476	50	962	[illegible]
482	25		

Тиражай Комиссиин түрүүлэгшэ Б. ЖАМБ...
Тиражай Комиссиин харюусалгата секре... Г. ПЕРЕВАЛ...

БЭЕЭ МҮНХЭЛЭЛГЫН ХЭЛСЭЭН ТУХАЙ

Манай ороной ажалшад ами наһаяа элдэб аюулһаа һэргылхын зорилгоор госстрахын органуудтай хэлсээнүүдые баталдаг байна. Ами наһаяа мүнхэлэлгын хэлсээнэй ёһоор тусхай болзорой хүсэхэдэ, хэлсээ баталагшада гү, али тэрэнэй бүлын гэшүүдтэ мүнхэлэлгын мүнгэн үгтэдэг байха юм. Хэлсээ баталагшын тусхай наһа гүйсэхэдэнь, гэнтын осолһоо ажал хэжэ шадахаяа болиходонь мүнгэн үгтэхэһөө гадна, хэлсээ баталагшын хэрбээ наһа бараад байбалынь, гэр бүлынхидтэнь үгтэжэ болодог. Манай ороной ажалшад бэеэ мүнхэлхын тулада элдэб хэлсээ баталха аргатай. Ами наһаяа мүнхэлжэ хэлсээ баталһан хүн гурбан жэлэй туршада түлэбэри мүнгэеэ оруулһан байбал, тусхай наһа гүйсэхэдөө гү, али гэнтын осолдо ороод, ажал хэжэ шадахаяа болиходоо страховой мүнгэеэ бүлтыень абадаг. Хэлсээ баталагшын хэрбээ наһа бараа һаань, страховой үнэмшэлгэ соо заагдаһан пайдалгатай нюуртань мүнгэн үгтэдэг юм. Холимол мүнхэлэлгын хэлсээе 16-һаа 60 хүрэтэр наһатай СССР-эй граждаиинууд 5, 10, 15, 20 жэлээр элдэб хэмжээтэйгээр баталдаг байна.

Гэнтын осолһоо бэеэ мүнхэлхэ гээшэ угаа ехэ удхашанартай. Ажал хүдэлмэридэ, зам харгыда ябахадаа, мүн бусадшье ушарта хүнүүд элдэб аюул, осолдо орожо болодог.

Госстрах нимэ ушарай тохёолдоод байгаа һаань, хэлсээ баталһан хүнүүдтэ ажал хэхэ шадабариинь хаража, мүнгэ түлэдэг.

Жэшээнь, Улан-Удын модоной заводой хүдэлмэришэн Н. М. Белых страховой организацитай 3 мянган түхэригтэ хэлсээ баталһан юм. Гэнтын аюулһаа бэеэ һэргылхэ тухай хэлсээ баталаад, 24 түхэриг мүнгэ түлэһэнэйнгээ һүүлээр Н. М. Белых үнишье болонгүй осолдо орожо, 1735 түхэриг мүнгэ абаһан байгаа.

Холимол страховани (мүнхэлэлгын) хэлсээ баталһан хүнэй гэнтын аюулһаа ороходо тусхай мүнгэ госстрахын орган түлэдэг, хэлсээндэ заагдаһан хүнэй наһаяа гүйсэхэдэнь гү, али наһанһаа нүгшэхэдэнь, мүнхэлэлгын мүнгэн хүсэдөөр түлэгдэдэг байха юм. Тэрээнһээ гадна, гэнтын осолһоо боложо ажал хэхэ хүсэ шадалаа 30—50 процентээр гээһэн хүнүүд страховой түлэбэриингөө хахадыень, хүсэ шадалаа 50 процентһээ дээшэ гээһэн хүнүүд страховой түлэбэреэ оройдоошье түлэхэеэ болидог байна.

Ами наһаяа мүнхэлһэн хүн тогтоогдомол түлэбэри госстрахын органуудта оруулдаг. Холимол страховаяар хэлсээ баталһан хүн хэды шэнээн түхэригтэ, ямар болзороор хэлсээ баталһаараа, наһанайнгаа зэргээр түлэбэри оруулдаг. Жэшээнь, 30 наһатай хүн холимол страхованиин хэлсээе 15 жэлээр баталбал, хэлсээгээр хараалагдаһан мянган түхэриг бүридэ һара бүхэндэ 5 түхэриг 8 мүнгэ түлэдэг. Хэлсээ баталагша 45 хүрэхэдөө, һара бүри 5 түхэриг 60 мүнгэ түлэхэ зэргэтэй.

Гэнтын осолһоо бэеэ һэргылхэ тухай хэлсээ баталагша мэргэжэлэйнгээ зэргээр һара бүри 2 түхэриг 50 мүнгэнһөө 12 түхэриг хүрэтэр түлэдэг.

Хэлсээ баталагша саг соогоо түлэбэреэ оруулха уялгатай. Хэлсээнэйнгээ ёһоор саг соогоо түлэбэреэ оруулаагүй хүнэй страховой мүнгэнэйнь хэмжээн доошолжо болодог, заримдаа хэлсээниинь сагһаа урид болюулагдадаг.

Манай орондо олон миллион ажалшад ами наһаяа мүнхэлэлгээр элдэб хэлсээнүүдые баталдаг байна. Гэбэшье, олон тоото граждаиинууд хэлсээнэй ашагтай һайн байһыень ойлгоогүй дээрэһээ хэлсээ баталнагүй. Энээндэнь госстрахын органууд түбхын түрүүндэ зэмэтэй байна. Яахадааб гэхэдэ, госстрахын органууд арад зоной дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри үшөөл муугаар хэнэ.

Ами наһаяа мүнхэлхын зорилгоор ажалшадай хэлсээ баталхадань, профсоюзай организацинууд, госстрахын органууд тэдэнэртэ али болохоор туһалха зэргэтэй.

Г. Максакин, Октябрьска районой госстрахын ахалагша инспектор.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем — 24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н-00556. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 5712.